8430

Jag

8430
II

8430
II

Pawlicki Stefan

Metafizyka

Wykłady z r. 1905/6

8430

I

Metafizyka

Wykł. na wydz. filoz. w półroczu letnim 1905/6

[Nowe opracowanie wykładu z r. 1885/6].

Wszystko w wyd. litografowanem [By. 71 i 71']

za łaską Bożą, księgi polskie będą wydane

w rychle (ku pociesze i ku pobudzeniu na cnoty dobre, panięm
które swą sprawą chcą po sobie dobrą sławę zostawić) wszakoż na
ten czas opuszczając inne przykłady) była u Polaków jedna
Królewna Węda córka Grakusowa od którego Graków jest wezwan
której imienia iż Łacinnicy inaczej niemogli wypisać przeto jedni
Venda drudzy Vanda pisali. Ta acz była panna młoda a bardzo
cudna tak iż cudnością swą wiele panięt znakomitych ku sobie
przyciągała, jako węda ryby zaś ździe tez imiona wędy dostała.
Wszakoż tak statenna i mądra była, iż po śmierci jej otca panięta
wszytkie polskie nie strachowały się rządzenia państwa otcowskiego
jej w moc porucząć. Gdyż tedy tak jest iż Pan Bóg z dawna
dawał Królestwu polskiemu ku zachowaniu jego mądre rządziciele
nietylko męże zacne ale też i panie szlachetne bez wątpienia i
teraz ma takowe którym tylko tego niedostawa iż pisma nie
czytają a niewiedzą co się w księgach naszych dzieje. Przeto ja chcę
pożytek im uczynić a zwłaszcza ku rozumnieniu nauki w piśmie
polskim wyłożyłem tymi czasy Problemata to jest gadki, i inne plotki -

Rozkład odczytów o Metafizyce

zacz. 4 maj. 906 w półro. letn. 05/06 1905/6

A. Wstęp ogólny

B. Część pierwsza: o przedmio. i zadan. Metaf.

§ 1. Definicya filozo. w ogóle

§ 2. Co to jest metafizy?

§ 3. O jestestwie w znaczen. najogóln.

§ 4. O możności i tak zwan. aktualności

§ 5. Histor. poglad na teoryę aktualności

§ 6. O pojęciu nicości

§ 7. Niektó. pojęcia błędne, o jestest. i nico.
wygłasz.
u naprzód o Eleat.

§ 8. Jestest. i byt u Hegl. i Kremera.

§ 9. Uwagi kryty. nad spekula. Heg. i podob. panteist.

§ 10. Główne błędy spekula: panteisty. stworz. w kat. punkt. zasadni.

§ 11. O istocie i istnieniu, de essentia et existentia

§ 12. Walka przeciw pojęciu istoty.

§ 13. Każda istota jest stała. jest niepodziel. jest niezmienna.

§ 14. Zakończen. pierw. części.

C. Część druga: O prawach i zasadach wszelk. jestestwa i wszelk. istnienia:

§ 15. O zasad. kontradykcyi – principium contrad.

§ 16. O filozof. którzy zam. zasady kontrad. chcieli postaw. inną jaką zasad. na czele myśl[i].

§ 17. Histo. zasa. kontradyk.

§ 18. Zasa. pojednania sprzeczności a nie pojedn. przeciwieństw – nō exclusi medii inter contraria, exclusi vero inter contradictoria.

§ 19. Zasa. powodu wystarczaj. principium rationis determinantis v. sufficientis.

D. Część trzecia: O rodzajach jestestw i bytu czyli kategoryach.

§ 20. O substancyi.

§ 21 O niektór. błędn. defini. substan. a szczegół. o definicyi Spinozy

§ 22. O defin. subst. wedł. Schopenh.

3

Metafizyka

jest to ~~nauka~~ wiedza podstawo. pojęć. ~~oraz~~ lub zasad. wszelk. poznaw. i nauk. wszelk. special. ile to dla rozum. przystęp. są, ile międ. sob. się łączą i odpowiad. wymag. myślen. któr. zdąż. do jedno. i zawarto. (harmonii) poglądu na świat.

Met. nie jest dalszemi nau. specyal. lecz końco. (zaokrąglaj.) tych. któ. o sens i znaczen. świa. pytają i w ten znaczen. spekulacyjn. opracuj. wszyst. przypuszczen. (orzeczen.) i rezult. nauk. specyal. za pomo. krytyk. poznan. (Erkenntniss-kritik) a ostatecz. także ~~prze~~ posługuj. się ~~pomo~~ wyobraź. artysty. tworzącej oraz intui.

Opierając się na wiedzy, postępuj. naukow. w środ. swoim, schodzi się Meta: w obwodzie swoim z sztu. i relig. z któr. ostatecz. tak samo jest spokrewnio. jak z nau. specyal.

W pierwot. mógł być lub są jeszcze Metafi. Nau. Relig. zawar. nierozróżnialnie. Metafi. nie może wylatać wychodz. po za doświad. nie wyprowadz. fakt. doświad. z samotwórcz. pojęć; musi zacząć wychodz. z doświadcz., towarzy. jej aż do jej kon., a potem dopie.

Eisler, Wörterb. d. philos. Begriffe 2e Aufl. Berl. 904 I p. 656 sq. „Metaphys."

na drod. wskazan. przez doświady. posun. się po za nią (!)

Metafi. i Empir: posz. być dogmac. w ścisł. rozgraniczę. metafiz. pogląd jest pogląd. na samo, co dookoła wszystko; absolut. jedności: w sob. zamkn. mieści się w poglądz. na świat.

Metafi. dzieli się na

1) ogól. Met. czyli ontolo.

2) Specyal. meta.

a) filozo. przyro.

b) " ducha

c) " teolo. (przyrodz.)

Z proble. metafi. najważn.:

1) ontologi. = materyaliz - spirytualiz - Identitäts ph. (monizm)

2) Kosmologi. = mechanizm - teleolo - moniz. - pluraliz.

3) metapsycholo. = monizm - dualiz - Identitat - paraleliz.

4) teologi = teizm - panteizm - panenteiz - ateizm.

5) probl. wolno. = determiniz - indeterminiz =

6) Zasady świata = materya - siła - subst.

Dusza - atomisty. - Bóg - monady - duch - przyro.

4.5.906 — 4 — Metaf a

Metafizy. Wstęp ogólny

Mamy w tem lecie zająć się przedmio: równ. trud. jak niepopul; trud. bo wiele pozostało zagadk: sięgaj. po za zwykł. doświadcz. zmysł. a za tem postug. się pojęc. oderwa: nie zaw. zrozumiał. A jest niepopular: w najwyż. stop. nie tyl. u specyalist. uczon. lecz nawet u szerszej publiczno: bo wydaj. się być pozbawio. charakt. nauko: ani jasno nie da się oznacz. (czem właśc. zajmu. się. Nawet ludz. maj. prefer. do fachowo. filo. jak Eugen. Dühring – Wirklichkeitsphilos. 278 – uważ. ją za rodz. logiki rzeczo fantasty. lub ozdobnej. –

a Lud. Stein – An d. Wende d. Jahrh. 258 za szum podchmiel. Logi. (Rauschesäusserungen ein. trunk. Logik) – w najlepsz. zaś razie za poezyę myśla. w wielk. stylu – rodzącą się w umysł. dialekty. wytresowan. Ci i ted. się dziw. że Przyrodni. jak E. Mach, żądaj. wyklucz. wszelk. elem. metafi. z nauko: badań i rozpraw – bo wszelk. przypuszcz. nie daj. się sprawdz. doświadcz. zwłaszcz. metafizy. są mett. i szkodl.

dokazywanie

Popul. wissensch. Vorles. 363
Analy. d. Empfin. p. II

A mamy cent. Hist. Materyaliz. = Gesch. d. Mater:
Przekł. polski wyd. w Warsz. przez Świętochowsk: i Jezier-
skiego 2 tomy - 81 =

uważ. metafory za rodz. poez. pojęć = Begriffsdichtg =
która wprawdz. potrzeb. jest dla duch. ludz: ale nie jest
nau = i energij. Wundt odrzu. ten pogląd dyletan.

Trud. temu się dziw: skoro nawet w filo. nowsz: nie
zgodzo się na defin: ogól. wszystk. zadowal!

Już dawno przed Langem = mówio - we Fran. że metafory.
są to poeci, którzy chybili swe. powołan. les metaphy-
siciens sont des poëtes qui ont manqué leur vocation
= Vacherot, la metaphysique et la science I. 4.

Zdaje się teraz pyt. jest ~~zaprze~~ to się stało, że metafi. uchodz.
~~Wyrazny: pozor. metafi: ciężk nieść: znaczy:~~ a że
przez dług. wieki ~~metafi:~~ za koronę filozof: i jej części
składow, najdoskonal, dotąd nadaw.
ała szyte: jakno, życ. i charakt. należ. przypom: że przed-
wszyst: rozwój nauk przyrodni. a z niemi idąca w parze sen-
sualizm już w 18 stul: podkop. jej znacz:

4.5.906 5 6

Met.

Zatem przez Aryst. (o czem później), aby zajmo. się najwyż. zasad. i przyczyn. bytu i myślen. rzeczow. ona-jest pomimo. nazwy. metafizyki. — Tak w starożytn. jak średn. wiek. ta najwyż. godność a mówią: różn. istnie. szkoły, nawet w scholastyce i oraz ... odłamy: jedn. wszys. z Plat. sympatyzu. drug. ściślej lub wyłączn. idą. za Aryst: nie wątpio. o tem, że jak powszechnie nauki zajmuj. się powszechn. rodzaj. bytu i wiedz. ich praw i przyczyn. tak ponad wszyst. górow. musi nauka ogól. bytu. i jego przyczyn: tendencja. się. Trzymano. wszyst. te szkoły że jest byt jakiś ogól. mający swoi. przyczyn. i prawa, który zaw. w sobie tłum. powszechn. bytu oraz ich natur.

Od czas. Bako. i Dekar. zacz. się ten pogl. na metafi. powoli zmien. Bakon uczył jej według przeciwst. do fizy: ... rzeczow. — jako osob. nauk: teolo. przyrodn. która u ... jest najwyż. zadan. metafi.

Dekart wprowadz. uwa. metafizy: za korzeń z któr. wyrast. cała filo: ale do metafi: wprowadz. mnóst. rzeczy, które dzisiej

były traktow. w fizy. lub logi — Gdy przegląd. n. p. jego Medyt: Meditationes de prima philo: = napotyk. w nich probl. pewn. metody, świadomo: istnien. Boga, natu. duszy, rzeczywisto. świa. zewn.

Za to Malebranche, wiel. metafi. i wiel. mistyk, wraca znow. do Aryst: mieniąc metafi. być sumą ogólnych prawd, które mog. służ. za zasad. dla nauk. poszczegól. A niezależ. od tej defini. ułoż. wspania. syst: metafizy =

Recherche de la vérité = głów. zaś Méditations métaphysiques et chrétiennes = Entretiens sur la métaphysique et la religion =

Podob. stanowis. względ. metafi. zajął wiel. Leib: a jego uczeń Wolff najwi. systematy. wytw. metafi. która wywierał. po owcz: aż do Kant =

Też za życia Leibni: wyszła z Anglii nowa filozo. która zmienia: metafi: Locke stwor. sensualiz: »nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu« =

4-5-906 C^d

Met

Jez. wied. nasza tyl. poleg. na wraż. zmysło. ciąg. zmieniaj. się a zawsz. subjektyw. nie moż. się więc. dowiedz. o bycie niezależ. bezwzględ. Metafizy. mistab. na zastąpi swoi. tyl. dwa rodz. zdań: jedn. pewn: ale bez warto. to tautologi; drug. wyraża nawiązuj. rzeczy now. ale pod form. hipote. zat. bez pewno.

Locke'go, jak to wykł. było. przesadz. wraz. Locke przyjmo. wścisło. dwa źród. wiedzy: wrażen: i reflex. któr. dwoje nad niemi i ich porow. wyłączny: Condillac odrzu. refle: i zachow. tyl. wraże: a tak stał się ojcem skrajn. sensualiz. na stał. lądy. Jest przyten tyl. niezrozum. że dowod. a priori istnien. Boga i duszy. Narw. metafi. zachow. jak i wszys. ale wszys. zupeł. co ina. mó przedt. –

D'Alembert – essai sur les élements de la philos. uważ. jej tyl. jed. problem – pochodz. idei (pojęć)

„Wszyst. inn. zadan. któr. zob. metafi. stawi. są alb. nie do rozwiąz. alb. lekkomyśl. Są pokarm. umysł. ~~[illegible]~~ zuchwał. lub umysł. błędn. i nie trzeba się dziw. jeże. ~~tyl.~~ kwestyi subtelne. ciąg.

poruszen. a więd. nie rozwiąz. podstaw zdrow. umysł. w po-
gard. tą nauk. przez i których rozwija się myśl. metafi.
Między nimi do samo praw. w tych sam. słow. powiedz. był
Locke

Cóż dziw. że w słyn. Encyklop. do której wed. uczes.
D'Alemb. metafi. zbyła została: kt. wieczemi pogardl.

Mimo to, zaniedw. metafi. a w ogóle: przychow.
się więcej dob. w psycho = bo tem więcej. wszed się
o powstan. idei = powin. d'Alemb. najgłęb. probl. metafi:

„Jakto się dzieje pyta, że dusze nasze wychodzi się po
za sieb. aby zapewnić się o istnien. których ona nie jest?
Jakim to sposob. wnioskuj. z naszych wraż. o istnien. przed-
mio. zewn.? Naszeście, jakto dochodz. do tego, że z
tych sam. wraż. tworzy. sob. ideę ciała i rozciągłości.?
!! Takich proble. nie może. rozwiąz. ze pomo. sam. doświad.
lub przez samą analiz. wrażeń –

Dictionnaire
1089

7.5.906 7

Metafi. nie zna rzeczy bytu Eisl. I. 664.

wedł. pozytywist.

E. Dühring: miejsce metafi. powinn. zaj: naukę o pogl. na świat, zbudow. tyl. na rzeczywistościach – Logi. 9

Id. Metafi. jest rodzaj. logi. rzeczowej, wykon. lub fantasty. lub szarlatańsko – Wirklichkeitsphilos. 278 –

L. Stein: wszel. metafi. są to objawy rozumu (Rauschesaeusserungen) podchmielon. Logi. a w najlepsz. raz. poezyę myśln. w wielk. stylu – poezya dialektycz. wydresow. rozmysłu

An d. Wende d. Jahrh. 258 –

E. Mach: wszyst. elem. metafi. powinn. być wykluczo. z nauko przyrodn. wykład: – Popul. wissensch. Vorl. 363

Id. Przekon. któr. powo: ustal. się – że nau. powinn. ograni. się do przejrzystego (Übersichtl.) wykład. tego, co jest fakt. – prowad. konsekw. do wydzielen. wszelk. próżn. przypuszczeń przez dośw. niedaj. się sprawdz. a przedew. metafizy.

w rozum. Kanta.

Anal. d. Empf.[4] p. V – Dilthey, Einl. I. 163–165.

Zob. Fouillée, l'avenir de la métaph. fondée sur l'expér. 89

Met.

W przeszł. wykł. któr. miał być wstęp. ogól. do przedmio. któr. zaj. się mamy w ten półro. letn. wymien. kil. powod. dla któr. Met. była i jest niepopul. w nowsz. czas: Zaczę. ją podkopyw. w ~~siedm~~nast. stul. gdy zapanow. w Europ: sensualiz. stworzo. w Angl. przez Locke'go a do skrajn. formy doprowa: przez (Franc.) Condillac'a – w Anglii przez Hume. Sensualizm i sceptycy: stworzy. na materyaliz. Skutk. tego wszędo: po uniw. i wyższ. szkoł. wyrzucd. metafi: czy w form. Kartezyaniz. (Katolicy) czy Wolffianizmu (protes:), któremu coraz więc. grunt pod nogą: usuwa. po którę. się Kanty. ostat. rozwi: Kanta.

Kr. uczo. zwykl. ze burzyć. wszelk. dawn. metafi: i na tem zwyk. poleg. uważ. ją (niepotrz: aby ją odmawi wszelk. ~~metafi twierdz. ją że w~~ rzeczyw. bytu. To jedn. rad bez. powierzcho. a z grun. fałszy. Kr. w swoj. głośn. dziele chciał dyt. wykaz. że argum. któremi metafi: dowodz. swoich prawd, nie mają chcw. mocy. bo mają przeciw sob. więcej siln. argum. przeciw.

Wiel. wiem. dobr. dowieść że Bóg jest i że nie jest; że świat powst. w czasie lub nigd. nie powst: że dusza jest subst. pojedyń. lub złoż. ; że dusza jest śmiert. i nie śmiertel.; że wola ludz. jest wolna i niewol.

Przypuściw. że K. ma rzeczy we wszyst. wynikach z jeg. rozum:
tyl. jedn: że dow. ~~th~~ na istn. Boga duszy i t. d. są niewystarcz. lub
nie-błędne nie zaś jedn. że nie ma Boga ani duszy nieśmier
ani inn. prawd owych, które zapraw. są Met. aż do czas. K.

Nadto K. ten je przyjm. i ze odwoł. nie: przeniósł.
je z dziedz. teoretycz. spekul: do praktyk. Wedł. niego nierozw.
jest głos sumien. — tryb rozkaz: — Mielibyś. wted. Metafiz. prakty-

A co ważniejsza. K. stwor. nową Metafiz. bo wedł. niego
filoz. ma trzy głów: pytan. do rozwiąz: Co mogę wiedz.? co mam
czyn.? czego mogę się spodziew.? Otrzym. zaś. na nie specjal.
odpow. dostate. na te pyt. niepotrz: ani też nie mog. być
tyl. jako wyjaśn. nie w pewnie. bo ludzk. jaź musi te swe
odpowiedz. samo sob. dać — bez jednej, drugiej ~~...~~ trzeciej. odpow.
lub tyl. jedno. w treść odpowie. mówi tyl. jedn. wiedz. szczegól.
filoz. i nauk. Ale pomimo. nie. teoretycz. wynik ani nie zdaj.
się ted. w badan. czy K. zburzył. wib. dawn. metafiz. potraf.
ją zastąp. nową, której potrzeb. oraz niezastąpi. jest przeto
fakt. że K. napis: już po Krytyc. czyst. rozumu (1781)

Metaphys. Anfangsgr. der Naturwissensch. (1783) a w ostatn. lat. życia pracow. nad wielk. dziel. z którego zacho. się jakieś 200 ark. pisan. — nie wszyst. dot. wyd. — a wedł. przedst. ~~wypo~~ myśli wypowied. się o materyały do dzieła wielk. dzieła jedno miało być metafizy. przyrod. — drug.: niejako uwieńczen całej pracy filozofi. Kt. i być rodz. syste.: jego myśli o Bogu świe. i człow. — Dzieło to nie zost. ukończone; wierzyć przez nad niem dow. jedn. że Kt. nie był zadowol.: trzema kryty.: lecz chciał po nad niemi umieścić jakąś kopułę wszech. metafi.

To też Kant jeszcze nie był powied. zawart. do swoich wiersz. kiedy był z. zesłan. synt. wyraź., po części z pretens.: że są dalsz. ciąg. jego uczon. uwzględ.: Fichte. ~~[illegible]~~ pretensje: że jego metafiz. jest Kantow.: dalsz. ciąg.: Krytyk. Kantowsk. — tak jak [illegible] lat później Schopenh. był ~~[illegible]~~ zwolen. że był on uczniem Kan- a jego system wiel. wielb. to, co dało się zachow. z Krytyk. Kanto. lub co było jej konsekwent. wrażen.

Podobn. Schell. i Hegel nie uważ. wział. roli metafi. za skończ.: utwor. każd. nowy. — A Herb. tak. myśli [illegible]

nowa rob. utwor: i tak ocz. bezpośred. po K. nastąpi. więcej
rozkwit niebyw. metafi. nie tyl. w Niem. lecz i w inn. kraj.

Ale wszystk. te owocz. się, pocz.: z wstan.-wiew, nowo
zacz. się ruch: materyalisty. z jedn. strony = Büchner,
Karl Vogt, Moleschott — z drug. strony pozytywizm — zało-
żon. przez Aug. Comte — podobn. jak materyal. wrog. wszelk.
metafizy = nie tyl. dla tego, że jej teor. porzuc. jest. nieo-
czno = błąd materyalisty — a materyaliz. nie zerwała
na zaw. metafi: lecz i dla tego, że pozyty. uważ. filozo-
wśród. za sumę ostatn. wynik. — do któr. doszedł nau. szczeg.
Tak A. Comte swój System filozo. pozyty. podział na
~~...~~ części, z któr. każ. obejmu. jedn. naukę: mate-
matykę i fizy. — chemię — biolo. — socyologię =
Dla czego niezw. pozytywiści wrog. metafizy.

1D5-906 10 a

Wiąże przedst. do ogólu zaznajo. się z filozof. zet. i z metafi: Met.

1) D. Wilh. Jerusalem, Einleit. in d. Philo. Wien 99 Braumüller

Auto. zaznajt. wa. z badań swoich psycho. i logiki: i dwuzdat. dział. pedagogi. w dział. nie bar. obszer. (str. 189) mówi najpie. o znacze. i stanowis. filo. (rozd. 1), pot. o nauk. przygotowa. głów. o psycho. i logi. (rozd. 2); nast. o krytyz. pozna. i teor. pozn. przechod. rozw. teor. i proble. jako sensualiz. intellektua. misty. (roz. 3) W 4 rozd. uważa przecho. d metafi. czy. ontolo. i z pozo. proble. ontologi. rozbie: poglady materyaliz. spirytualiz. i dualiz. Osob. zastanaw. się nad proble. kosmologi. teolo. czy Bog. i świat. Zostatn. dwa rozd. 5 i 6 poświęco. są Estety. i Ety. oraz Socyolo: Dla więc. metafi. twor. środ. ~~do które~~go zasad. grzesło. będą porównuj ..l. nau. filozofi. Probl. zaś teolo: rozwiąza. w ten sposób (p. 178) że wszyst. co się dzieje: w świe. fizy. i psychi. jest objaw. woli potężnie przedtra. Autor wyraź. na koń. działko społeczne. że tyl. tak. rozwiąz. proble. kosmolo. teolo: umożeb: wyrobie. harmonij. pogląd. na świat i umożnieć. chociaż. jego zgrasz. za pomo. myśli twarz. (178) Na koń. każ. rozd: wymieni. są ważniej. dzieł i rozw. zbiór, do niej odnosz. się

Id. ibid. die Urtheilsfunktion 95

Lehrb. d. empir. Psycho. 90

2) Dalek. obszerniejsz. jest Wstęp do filozo: Paulsena, zwycz. prof. berlin. Univers. Einleitung in d. Philo. Berlin 901 Hertz 7e Aufl. Książ. tow. czytyw. i przetłum. jakoż na jęz. pol.

Po wstęp. uwag. o istocie i zadaniach filoz. (3-45) księga I (55-369) poświęcon. jest zagad. metafiz. (d. probleme der Metaph.), druga (370-449.) zagadnien. teor. poznan. (d. Proble. d. Erkenntnisstheo.). W osobn. dodat. nakreśl. zaś proble. etyki - 450-459) - na kilku stron. - bo aut. odsył. czyt. do swoj. dwutomow. Etyk. (System d. Ethik), która należy dodat. też do wyd.

Proble. metafizy. które jedn. nas tu interesu. rozpad. się na dwa głów: ontologi. i kosmolo. teolo.: każdemu poświęc. autor jedn. rozdz. Co do proble. ontologiczn. obszern. wykłada i zbija materyaliz. posiłkując się pomo. paralelizm. psycholo: a skłan. się do monizmu.

W rozdz. o proble. kosmologi. teolo. zbija materyalizm i antyteizm. przyt. a zgadz. się ze panteizm. mając. przyczyn jedn. dow. jego wartość dla życia.

17.5. 906 11

Met.

37 Wilh. Wundt – Einleitg in d. Philo. Leipz. 904 3e Aufl.

Rozpa. się na cześć następ: Także wywodzi pols. przekład

I. Zadan. i syst. filozo: 1–84 ~~86~~ –

oraz klassyfik. nauk

II. Rozwój history filo. 86 – 269

III. Głów. kierun. we filo – wedł. trzech proble.

I. Kierun. w teor. poznan

a A Empiryzm

b Racyonalizm

c Krytycyzm

II B Kierun. metafizy:

a, Materyalizm

b, Idealizm

c. Realizm.

C. Kierun. etyczne –

4) Vaterlis. der Philoso. v. Kirchner 4e Aufl.
Leip. 97 Weber –

Wstęp : o filozo. o przyr. filo. – o podział. filo
o roli syste. filo –

Część I : Filozof. Wiedzy
o percep. o myśle. – o poznan.

Część II : Filozo. bytu (des Seiend
A. Filozo. przyr.
B Psycho –
Część C. Filozo. budzą. czynów
Etyka – Estetyk – Religia

—

5) Kirchner, Gesch. d. Philos – Weber's Katech.
3 Aufl.

10.5.906. 12 Met. C

Eisler I.-662

Ta kartka i następ. (d) ...

Wundt o Metafi. - zob. Logik 2 wyd. I. 491 sq

Dla niego - jest Principienlehre - nau. zasad =

Ma przedsta. treść wszd. w poję. ogólu. o bycie i przewod. jego stosunków = i allg. Begriffen üb. d. Seiende u. in Gesetzen üb. dessen Beziehungen

[to znaczy że zajmu. się byt i jego stosunk: w znacz. najogóln.]

Cel. tedy Metafi = który ogól. rozt. chybio. = utworze. poglad. na świat bez sprzeczno. który pozwolił wiel. wiedz. Tacy w całość w wszyst. częśc. swoich dobrze schodz. się -

Głów. jej zadan. jest uzupełn. rzeczywisto. przez wznoszen. się od tego co daje nam doświadcz. do dalsz. rzecz. któr. nie są dane -

Metafi. uzupeł. doświadcz. w ten sposób że to, co zacz.: tacz. za pomo. doświad. ona dal. prowa. konsekw. według prawa przyczyno: i w tym razie. kiedy tak. dopó. nie dozwolił. do zrozumien. które nas umożeb. pomyśl. cał. rzecz. wraz z jego częścia. dostarcz. przez doświad. - jako całe.

Zad. wspm: metafi. jest kryty. założ. metafi. tkwiących w każd. nau. – zadan. zaś dodat. jest ich sprostow. i uzupeł.

Metafi. wszy. rozpa. się na filoz. przyro. (Kosmol. biol. antrop.) i na filo. ducha (Ety. filo. prawa, filo. dziej: estety. i filoz. relig.) =

Einl. in d. Phil. 85 – Sys. der Phil. p. 30 =
Philo. Stud. V. 48 sq.

Usun. metafi. nie moż.

Tak były w grani. badania specyal. podno. się waż. probl. o powszechn. doniosło. staj. się one sam przez się zadan. filoz. gdy ~~układa się~~ ~~do~~ przypom. pomo. ins. dziedz. nauko. a wśród nich przedewszy. psycholo. i teor. pozn. Tak więc z wzgl. nauk specyal. odzy. się żądan. wiedzy zasad (Wissensch. der Princip.) = ogóln. pojęć zasadn. i praw zasadn. – dla któr. to wiedzy moż. zacho. nazw. metafi. Ess. I. 20 = Phil. Stud. V. 57 =

Metafi. nale. pojmo. nie jako poczyc pojęć – Begriffsdichtg. (Lange) lecz jako naukę, któr. meto. jest ta sama, co nauk szczegół. – System d. Philos. p. V

10.5.906 – 13 Met. ②

Eisl. I. 663.

Wundt o Metafi.

Vito w pytan. na któr. tyl. doświad. odpowied. moż. radzi się ostatn. pojęć metafi. moż. w następ. rzecz. pomiędz. fakt. empi. Z drug. stro. nie mog. probl. metafi. wyłącz. rozstrzyg. się (rozważ. się) za pomo. doświadcz. Ale doświad. wskaz. nam dro. któr. mamy pójść. Po założen. któr. sięg. poza fakt. doświad. mog. logicz. swoj. uprawnie. tyl. przez to wrazst. gdy okaż. się jako konsekw. rozwój hypot. któr. na polu empir. stały się konieczne. – Log. I. 630 sq.

Przedmio. metafi. jest cała treść nauk doświadcz. o ile poręcz. ona znacze. zasadn. i przyczy. się do utwor. nasz. nauko. pogl. na świat. – Ess. I. 21.

Miejsce metafi. jest na końc. nie na początk. poznania. Phil. Stud. XIII. 428.

Metafizy. są wszyst. przypuszcz. któr. za jakiemkol. hypot. wraczaj. rzeczywisto. – ib.

Metafizy. jest każd. bad. któr. odnosi się do założ. na

przystęp. dla doświad. a mając. związ. z isto. rzeczy = Ethik.² 14 –

Metafizyk. stała się teor. przez to, że jakiś stosunek empiry. dany rozszerz. po za wszystk. granic. doświadcz.

Phil. Stud. XIII. 361

Każd. hipote. definityw. jest metafizyk., każd. metafiz. jest hipotezą. Metafizyk. jest potrz. które wyrost rodzi się z pobud. aby rozum. związ. świat. – Einl. 357 =

105-206 14 Met.

Zupeł. w inn. rodz. ucpis. jest Struve'go Wstęp do filozofji, który w r. 903 drukował się już 3° wyd. choć stworzony w wielk. form. i znacz. obszerno: (str. XXIV. 779). Tem też przeznacz. dla początku. który pragn. rozpatrz. się w filozo: i jej orgaizacji nauko: ten obliczo: dla specyalis: którzy znaj. filozo pragn. uzupełnić jakoczęść jej lub zajęci inn. nauk: chcą o każd. z nich wyrob. sob. pojęcie filozo. Na tem ent. podaj. zew. materyał bibliogr: co więcej nadto wystarcz. uwzględniaj. przy tem zew. literat. pols. Jest to zat. książ. do wertowania, nie do czytan: który każ. specyalis. powin. zawsz. mieć pod ręką. N.p. pierw. zav. rozdz. o Istocie Filozofji (s. 74 sq), jej nazwie, przedmiot, zasadzie. organi. wiedzy ~~(95 sq~~ cechy znamienne filozo: (95 sq), krytycyzm filozofji, sceptycyzm, poglądy na świat, zasadnicze pojęcia filozofii na świat poglądu. istota i zadanie, (107 sq) - obrona metafizyki (s. 112 sq

Poprzestaj. na tem krótk. streszcz: rozdz. 1°. i 80 nazw. nie zupełn. aby zwrócić uwagę na to dzieło pożyt. napis. z niezwykł. pilnością a znakomi. opanow. treści.

Warto przeczyt.

Prof. Wartenberga – Obrona Metafizyki – Krytyczny wstęp do Metafizyki. Kraków 902 =

X. Maryan Morawski = Filozofia i jej zadanie Kraków 77 = 3e wyd. 99

Część pierw. Metafizyki

O ~~celu~~ przedmio. i zadan. tej nauki.

§ 1. O Defini. filozo. w ogóle. Poniew. Metafi. od czas. Aryst. występ. jako część ~~[illegible]~~ filozo: i to najważn. należ. wśród zgodz. się na jak. defin. sam. filoz. zanim pot. bliż. określ. przedmio. metafi: Jeż. z dotychczas. uwag okaz. się, że jedn. z powod. niepopularno. tej nau: były nowe, zwłaszcza niem. jej defini. najpierw: bez. nich jej a wypł. mię. zob. się. może. to samo powiedz. o filozo. w ogóle.

Pytan: Co to filozo? ciągl. stawia się na nowo = Za grani. napis. o tem olbrzy. literatu. która ciąg. rośnie bo kaź. nowy filoz: uważ. za potrzeb. dać swoj. odpowiedź = Struve p. 8 – 20 streści. ważniej. zdan = cytu. zaw. wed. 1. 3° wyd. i to drobn. druk = a w Pols. daltej bez. wiel. o tej kwes. pisano i ciągle się pisze – jak. świad. zestaw. u Struve'go str. 20 – 42 = Najnow: ~~[illegible]~~ głos w przed. tej kwest: jest 4ᵗʸ zesz. Przegl. filoz. z r. 901, któr. cały niemal jest zajęty: na tem. co to filozo? Są tam rozpraw: Heinricha, Kodisowej, Kozłowsk. – Radziszews. Straszews. Struve.

Ja sam także w r. 78 napis. o tej ~~sprawie~~ kwest. rozpraw.: Kilka uwag o podstaw. i granicach filozo. - Kraków - Krzyżanows.
A jak wted. tak dzisiaj po lat dwadzieścia kilku pytam
Co to filozo.? co to za nau.? Zaczyn. od faktu, że
(p. 2) filozofo. dot. nie zgodzi. się na jedn. defin. a jest ich tyle ile syste. a syst. tyle odmienn. Mówią, że to 1/ miło-mądro; (Aug.) 2/ umiło. Boga; (Aug.) nau. o bycie; (Plat.) nau. o tem, co być musi; (Aryst.) nau. o tem, co być może; (Christ. Wolff) nau. o światach; (Hobbes) nau. o bezwzględno. (Heg.) nau. o duchu ludzk. i t. d.

Św. 1/ Aug. 2/ Platon, 3/ Arysto; 4/ Christ. Wolff; 5/ Hobbes, 6/ Hegel, 7/ Śniadecki, 8/ Kremer, 9/ Trentowski

Śniadecki: filozof. jest to nau. praw. myślen. i życ.
Kremer: filozof. jest umiejętno. mająca prawd. bezwzględ. za treść swoją.
Trentows.: Filozo. to duch boży i wszechczłowieczeński, ogniskujący się w najdzielniejszej i genialnej głowie, świecący z niej jasno i wiodący nas w ery nowe.

Na pozór a po częś. now. wido. wszyst. to nastroje i zmien
dziw. fraz: dolatuj. nas z odległ. wiek. lub now. z Vernünftig. zw.
Publiczn: goto. uwierz. że filozofo. sami nie wiedz. czego
chcą, i skoro nie potrzeb. określ. jedn. jesz. słow. tego, co robią.
Publiczn: goto: oburz. się z tego dysonans. defini. zaznacza
że za każd. raz jakiś nowy syst: którego auto. wszyst.
poprzedn. lekceważy lub milcząc. zbywa. Zwykł. każd. filo-
zofja uważa. swoich ~~poprzedn.~~ [kolegów] w myślen. a sprzeczno. międ-
nimi tak wielka, że nie tylk. nie potrzeb. zgodz. się na cel i
drogę swoich bad. lecz nawet zostawi. w niepewno. przedmiot,
któr. się zajmu. A przecież tak powiedzieć wszystk. powin. być
wspólne:

O podsta. i granicach filo: p. 3 –

I tak powia. Aryst. że z greck. filozo. pierw. Anaxg.
okaz. się trzeźw. i sobrie apparuit (Met. I. 3 p. 984 – komplement
nie zwracał. dla jego poprzedn = któr. wary: czczymi rozpra-
wiaczami = vana dicentes =

Lucyan w bez. dowcip. dziele: vitarum auctio = Βίων
πρᾶσις = filozofy na sprzedaż (Kraus.) Wszyst. sekt filo. ośmiesza się –

Schopenhauer o Heglu – er hat Unsinn geschmiert wie kein Sterblicher vor ihm = IV. XX

a w osobn. rozpra: üb. d. Universitätsphilo. (V. 150 sq) wyst. p. rokcentowsk. wybit. pisma filoz. (swoje natural. wyjawny) nazywa Windbeuteleien "von persönlich. Zwecken geleiteter Sophisten" = wietrznictwa (fanfaronady) sofistów powodow. się osobist. interes:

albo też nazyw. te syst: "mitolo. lehr. dziwactw: obramowane (oblamowane). Sato najłagodn. grubszo. z jego zbioru wymysłów. =

Filo. Schellin. wyd. się Herbarto. metafizy. głupst. o wszystk. zaś filoz. niem. po Kan. powied. Liebman: Kant und Epigonen Stuttg. 65. – że tem się różnią od budowniczych wież babilo i. że do zamieszan. języków dod. jeszcze pomieszan. myśli =

11. 5. 906 17 c.

W obec tak. rozbow. się zen. filozof. trud. wyzwoleń organ. na poczekan. publiczno. że filo. jednak jest ozemi i do baw. wać.

„Filozof. jest nauka (pow. Teod. Jouffroy), której pozz. dot. nie jest oznaczon. bo gdyb. nim było, nie mielibyś tyle filozofii, ile filozofów; mielibyś. tyl. jedn. tak jak nie mamy k.t. fizyk. ani t.t. astrono. lecz tyl. jedn. fizy. i astron. jedn. bo nauk tych pozz. jest ściś. oznaczo.

A Teod. Jouffroy był głębok. myśli. - Oeuvres de Reid - trad - I préf =

Podobn. wyraż. się Laromiguière - Leçons de philo Paris 33 I. 3.

A Schopenh. radzi. aby wykła. filozo. po uniw. ograni. do logi. psycho. i histo. bo filozo. właściwa nie jest dot. żad. nau. ustalo. - jest to wiedza, która wcale nie istnieje. dotąd, która celu swego. dot. nie osiągn. wcale, nawet nie zna drogi swoj. na pewno - a której nawet możność jest wogóle sporna. Więc taka wiedz. wykład. przez prof. jest właśc. niedorzeczno. V. 195

Byłob. jedn. zupeł. niezrozum. rzeczą, gdybyś. albo wiził w defin. alb. zwerz. lub węższ. określe: granic filoz: wyrekli się według zgodzen. się na dtb. defin. lub domagaj. się, czem właści. one zajmu. się

Teraz. Arystot. przez filozo. rozum. wszelk. wiedzę = a tę mowa dzieli na teoretycz: prakty: estetyczną: (= wytwórczej działa sztuki = ποιητική =) to może zupeł. się dziw. że wszelką wiedz. obejmo = ale zważał. nauki (z wyjąt. mate.) nie były jeszcze wtedy tak. podział. że wszyst. zajmo. się, co może być pom. a wedł. wówczas ~~..~~ naszych. wiedzy klasyfikowani — Pomijając estetykę = z któr. był. oprac. poezja a stanowcz. się wiele: to praktycz. czyli wiedz. o czyn. ludzk. = podziel. na polity. ety. ekono: podział ten dot. utrzym. się. choć każd. z trzech części ... przez potęgi. wyd. ze sieb. mnóst. gałęzi = które dziś. istnieją jako nauki samod. — Teoretycz. filozof: podziel. na fizykę. matematykę. teolog: któr. później nazw. metafizy. - ... się wszyst. naszym filozofowanie.

11.5.906 18 P.

Met

Oczyw. fizyke już u Aryst: rozpc. się na wiele nauk specjal. który opracow. w dział. osob: – de coelo, meteorolo. fizyk. zoolog: de anima, de generatione et corruptione, de motu animalium itd. Podobn. i nadm. druga część wiedzy teoret. rozpad. się na czystm. i geom: a te znowu na wieloś. działy specyal. opracow.:

Wtedy potrz. na te klassyfik. nauk. z któr. każd. wiedz. powied. prze. ekonom. podział pracy znowu rozdrabn. się na coraz specjal. badan. = Poznan. były, że właściw. filozo. jest φιλοσοφία πρώτη = θεολογική – nau. o bycie wogól.: – zajmuj. się byt. o ile jest byt. – wiedza o poznań. i zasad. wszelk. rzeczy = ἀρχαί = Filo. jest wiedzą prawdy = – filozof. poszu. poczatk. pierwsz.: (ἀρχάς) i przyczy. (αἰτίας) wszelk. rzeczy = filozofia rzecz. jest nad wszystk. spekulow.: θεωρεῖν = źródł. wszelk. filozo. jest zdziwien. = φιλοσοφεῖν alb. = filozofi. pierwsz. nau. = alb. = kiedy. filozofi. =

Jeś. z tem wszem. częst. porówny. się. defini. słowo. w których przeren. polecw:

n.p. Kirchmann, Katech. d. Philo: wszdzi. taka defin. derjenig. Wissensch. welch. d. höchst. Begr. u. Gesetze des Seins u. des Wissens zu ihrem Gegenst. hat:

lub Paulsen'a Einl. in d. Philo.

Inbegr. aller wissensch. Erkenntniss:

Spencer: philosophy is completely unified knowledge: kompletnie zjednoczona wiedza:

Ueberweg: Wissensch. der Principien des durch d. Specialwissenschaften Erkennbaren (gesch. d. Philos.):

Log: Wissensch. des Universums nicht nach seinen Einzelheiten, sondern nach den alles einzelne bedingenden Principien

17.5-206 19 Met a

Henryk Struve, Przedmiot i zadanie zasadnicze filozofii - Przegl. Filoz. Rok II str. 409-440

p. 434: filozof. charakteryzują dwa czynniki:

1° dążno. do ogóln. na świat poglądu -

2° krytycyzm

Wobec rozlicz. [illegible] do ogóln. na świat poglądu, objawiaj. się w dziej. [illegible] ustępuj. czynnik krytycyzmu, jako właściwy wyraz. filozo: zajmu. w niej stanowis. górujące, pierwszorzędne.

Zadan. to przyjmu. charakter osobn. nauki filozofi. zwan. Wstęp. do filo:

Z niej [illegible] się bezpośred. kryty. rozpatrzen. wszelkie. zagadn. filozofii, wynikaj. z jej isto. oraz główn. typo wi(?)towan nad rozwiązan. tych zagadnień.

Tak. wstęp kryty. do filozof. prowadz. do Encyklop. nauki i szkół filozofi. Stano. one wraz z Wstęp. właści. filozo. filozofii.

Tworzy ona pierw. czyli zasadniczej czyli fundamental. filozofii. Z tedy tych czyli:

p. 435 że filo. jest dowieść. krytyk. do ogóln. na świat poglądu.

Ponieważ ta dzieło. nie z isto. swoj. char. poznawczy czyli jest dązno. do poznan. zarówno nas samych jak i naszeg. otoczenia – czyli stąd dalsza nau. filo. wynika że przedmiot poznan. i t. d. – Jest to krytyk. poznan. prowadząca nas do tzw. teor. to do samego procesu poznan. i środk. jego i t. d.

Będz. więc krytyk. teor. poznan. drugą zasadniczą nau. filozofii – jest. to Logika

p. 436 Teor. poznan. musi. być wyprzed. przez metafizy.

437 W ten sposób otrzym. trzy zasadn. nauki filozo.:

1) Filozo. filozo. czyli Wstęp do filo. i Encyklop. nauk filo.

2) Logike czy. teor. poznania

3) Metafi. czyli rozbiór krytyk. zasadn. czynników pojm. bytu jego istno. i form

Dopier. po założenia tych będzie można utwor. drugi dział nauk +

+ filozofi. tak zw. filoz. szczegóło.

14.5.906 20 6

Met

p. 438
Wytworzen. specyaln. poglądu na przyr. świat. i Boga, jako rozwin. zasady wszechbytu urzeczyw. się w treści odrębn. nauk specyaln. — przyrodn. humanistycz.

p. 439
Ponieważ nau. przyrodn. zrosły z inn. naukami specyal. humanistycz. i teologiczn. opierały się na pewn. z góry przyjęt. przesłankach, których nie rozpatrywały krytycz. — filozofia powinna posiłko. się danemi zaczerpn. ze wspomn. nauk specyaln. badaj. te przedmio. szczegóło.

Ale filozof. nie były uzn. krytycz. odręb. wynikami specyaln. przyjmo. bez samodziel. i krytycz. ich rozbioru

p. 440
W tem zwrot. ducha filoz. do specyaln. ~~świat~~ krytycz. poglądu na świat człow. i Boga, zbiera. poprzedn. takie krytycz. teor. poznan. i Encyklop. nauk i Metafi. —

Radziszewski – Odrodzenie filozofii scholastycznej –
Przegl. filo. II: ~~str~~ 440 – 504

w obron. filoz. scholasty: przyjmuje za wzór filo: Defini.
Arystot: nau. o najwyż. i ostateczn. przyczyn. wszechrzeczy poznawan. przy pomo. przyrodzon. światła rozu. ludzk:

Rozpra. ma za głów. zada. uspra[wi]edl. odrod. się scholast. i ukaz. wzgl. przesad. któr. dotąd przeciw niej są szerzone

Występu. przeciw Penjon: précis d'histoire de la philoso: Paris 97

—

Straszewski: co to jest filo? ibid. p. 504–

p. 526:
Filozo. badawcza[+], jak każd. umiejęt. badaw. mieć ze przedmiot zjawis. i ~~rzeczy~~ wydarzeń nie zaś złudzen. Materyał jednak zjawis. już rozd. wydzielo. międ. poszczegól. nau.; cóż więc zostało dla badawczej filo? Pozost. właś. zjawis. wiedzy, pozost. nau. i umiejętn. Fakty wiedzy dostar. jej badawcz. matery. tu moż. one spełn. swojej rozpiętości. i skupić. wszyst. – i t. d.
p. 127: Prawo rozwoju wiedzy wskaz. także filozo. dalsze jej twór. czej przeznaczenie i t. d.
[Nie wd. jedych jadra jednoczącą. to zadanie i t. d.]

+) taka pow. być w now. epo. – dawniej w tak zwan. epo. dialekty. czerpała z tak zw. wyst. myśli – ale ta uległ. się złudzen.

14.5.906

21

Met.

Określen. filozo: przez Dr. W. M. Kozłowskiego – Przegl. Filozo. II p. 528–542

dosło. do Kuhlea. p. 541:

prawda jest wszechstronną harmonią umysłu z wszystkiem w treści zasadni: wiedz. jego: porozu-mien. i woli.

Filo. dąży do osią. tej najogóln. prawdy, do harmo. trzech ideałów = prawdy, dobra i piękna; do wytworz. poglą. na świat, opart. na tej harmo. W ten tyl. sposób może osiągn. prawdy, które nie jest cząstk. i jednostron. bez powszechn. i harmonij =

Co to jest filo? – Przegl. filo. II 543 sq – przez Kudirowę

p. 552 = orientowan. osobi. w cało. ludzk. doświadczen jest zadan. filozo: a jej przedmi. będz. ocena cało. pozna. stosowis. osobistk –

p. 553 = zadan. filo. orientow. ludzk. osobi. w cało się doświadczen. jest jenoże bard. uzdolni. ku zawk. normetyz. niż w zagad. teoretyz. działe filozo – (Uwidzi autorytetologi. ety. estety –

Co to jest filo? ibid. 555 sq przez Heinrich–

Niechże odpow. wprost na pyt. – bo każ. ma swój pogląd naświat którz najmi. – kilk. lecz. uwag o zyd. filozo –

notabene uzys. szr. 3 stosu: 556 – 558

–

a Met

§ 2. Co to jest metafi.? Sama nazwa nic nie wyjaś. ozna
nau. Ta zajmu. się Andronikos z Rodos, pierw. wydaw.
dzieł Arystot. ze ozn. liczą. ~~[illegible]~~ 14 wyw.: które nie wszyst.
jedna pocho. od sam. Arystot.: ale sporządz. co treści – po
księg. o Fizyce – auscultatio physica = ἀκρόασις φυσική:
stąd nadał im tyt.: τὰ μετὰ τὰ φυσικά – a podział. je na
14 ks.: Późniejsz. filozo. grecc.: wydaw. się tyt. ten bard. trafny,
ponieważ. oznacz. coś według nich leżąc. po za empir.: a pewn.
kwest. poruszo. w owym zbiorze wyprzed., zwie. teologią – wypełn.
ks. XII usprawiedliw. do przypuszcz.: ~~[illegible]~~ Arystot.:
nazywa owe wywo.: gdy o nich wspomi.: alb. πρώτη φιλοσοφία
alb. θεολογική = ale nazwa Metafi.: ~~[illegible]~~ wzięła górę nad inne
nazw.: zwłaszcz. w średn. wiek. wyraz był ciąg. używa. = i żeb.
nie zostaw. wątpliwo.: co do jej przezna.: zazn.: Alb. M. objaś. Eisler I. 658
że ona nazy. się (potem) Transphysica a S. Tom. dodaj.: że ona dla
tego tak się nazy.: że głów. zajmu. się Bog. – dla tego powin. być
wyłożo. na sam. koń.

Dlateg. neo-arystot. nazwa „pierwsza filoz." ustaliono: przez Dekarta i de prima philo. — i tyt. in. nie zachow. się — a miej jeszcze. rozg. miały nazwy swoje utwor:

W XVII wiek. zjaw. się naz. ontologie — przez Malebranche'a i Clauberge — wyraz. dzisiej. szcze. używ. w podręczni. i wykład. Teorii. W ostatecz. rost. utwor. z defini. Samego Arystot.: Ten mówi że owa pierw. filoz. zajmu. się jestest: o ile jest jestes: τοῦ ὄντος ἐστιν ᾗ ὄν (Met. IV. 2)
συμβεβηκότα ᾗ ὄν)
albo: (θεωρεῖ τὸ ὂν ᾗ ὄν (IV-1) considerat ens qua ens

W historii nazwa ta dobr. oddaj. użył Leibniz: i wyrzec. trafn. treści owej nauki: stąd od czas. Wolffa powszechnie była używa. i dziś jeszcze w szkoł. dzisiej. gdzie potrzeb. wykład — tyczy — ona stała się nazwą tak. zw. Metafizyki ogól. — Metaphys. generalis — która jest najpierw. częś. metafi. o której będz. zajmow. się w tych wykła.

Inne nazwy pokrótce wymien. aby zgóry wiedziano co w książ. o podob. tytu. że przedmiot jest trakto:

15 al. 50a EWb

6

Met

Wymien. dedy

1° Ideologie, którą wyw. od ozn. Encyklop. nepoty. się ozn. w filoz. franc. i włosk. = Destutt de Tracy, Rosmini, Gallupi –

2) Protologia pozor. pierw. u Hermenegilde Pinus który 1803 Mediolani ogłosił Protologia = pot. u Gioberti'ego

3) Wyraz ten = philosophie prima –

Wissenschaftslehre utwor. przez Fichtego stara.

4) Filosofia fundamental nazw. Metafis. ~~ogólnej~~ x. Jakub Balmes = ... pisz. hiszp.

5) Hegel wściwie nie ma metafiz. bo zast. swój podział na Logi. Filoz. przyr. i filo. ducha – wszystkie ozn. kwest. metafi. u niego trakto. w Logi.

6) Noologia, nazwał ją Pérès = Noologie ou philosophie de l'intelligence humaine Paris 62 – 2 vol.

trakto: tam się po wszystk. częś. kwest. metafi.

Z przegląd. tych róż. naszw. – a pomin. tak. któr. się nie przyjęł: pokaz. się, że wys. metafi. i najdłuż. panuj. w dziej. ojcz. i dziś. tak jest niepowszechnie. ~~zacząć~~ zwolenni. ich przeciw. tej acz. że żad. nie z nich zywcem nie mói. Z wszyst. naszw., któr. póź. wymyślo. tyl. ontologią się utarła – ale stoi. tyl. do oznacz. jedn. częś. metafi. Skąd się tedy nazyw. metafi. ogół.

Zdaje się mi ~~metafi~~ wyraz metafi. został trwał. i powszechno tam powod:

1° że choć utwor. zost. przypadk. oznacz. wierzle to, co pod nim się kryje –

2° że wyr. fizy. jest powsze. przyjęs. i dziś nie da się zostaw.:

3° że przyjęcio. metafizy. taki. utarł się w literatu. wszystk. narod. i źle dałby się tetuo wyrugo.

Biorą. sed. na uwag. niezmien. zwrot. wyra. wszyst. język. europ. uważ. z góry za chyb. każd. mob. by go zostawił. ini. nowoczes.

15.5.906.

5

Met

A sko. wyprz. choć nie czystoś. ma prawo. odd. treść owych XIV ks. na któr. podziel. manuskr. Andronik z Rodos, zobaczmy, z czego właściwie treść ta się składa:

Pierw. księ: o powst. filo. – defini. filo. – filozo. jest nauk. o pierw. przycz. lub zasad. – wykła. histor. dawniej syst. ów do Plat. i kryty. tychże –

Druga ks. (może Pasiklesa – jedn. z uczniów) – o trudn. odkry. prawdy i potrzeb. wielk. wysileń – Konieczn. pierw. zasady – niemożeb. nieskończ. się szeregu ogniw o metod. we filo –

Trzecia ks. Wylicza dokł. szereg kwest. – kryty. przegląd kwestyj, któr. może stawi. w filo: – o rodzaj. i gatun. w duchu platoń. – o jedn. i o ~~[illegible]~~ punkt. – o matem. ~~[illegible]~~ punkt. brył. przestrz. – Tymczasem kryty. teor. idei –

Czwar. ks. O nauce ogólnej. przedst. temu, co jest – gdy ją rozważ. o tyle, o ile jest – o ens o jego istot. przymiot. nau. – ta oddziel. od wszyst. innych

ens qua ens

ens

O róż. znacz. wyra. jestest — Tożsamo: tego co jest jedn. i tej. co jest jest — ἓν καὶ ὄν — o jedności i mnogości. O aksjom. matem. — O zasadz. kontradykt. — obrona tej zasady przeciw Heraklit. — obaleni. zbijan. wszyst. obiektyw. wątpienia przeciw tej kardynal. zasady.

Kontradykt.

Zbijan. nau. Protagorasa o subjektywiz. wrażeń — zbija. Demokryt. Empedokl. i wszel. ina. uwolnieni. tego subjektyw. niedowierzaniu — Sceptycyz — nowe, gruntow. zbijan. Protagoras.

Księga V Co to jest zasada (ἀρχή — principium)

Gruntow. analiz. tego pojęc. — O przyczyn. i róż. gatun. przyczyn. — Co to jest element? Co to jest przyroda? co to jest konieczne? Co to jedno? Co to jestestwo? Co to substancja? — co to tożsamość? Co to przeciwność? Co to uprzednie i następne? Co to dynamis — moc? Co to ilość? Co to jakość? Co to względność? Co to doskonało? Co to granica? [Vares.]

Co to rzeczy: w sobie? — dyspozycja? stan? bierność? niewiny — porządek. Urodzenie — ogr. — całość +

+ niekompletno? rodzaj? — błąd? przynależność?

Met

Ks. VI. Powrót do filozofii pierwszej, ona rozbiera jestes. w swoj. najogóln. znaczen. w czem różni się od nauk speczel. w czem od matem. i t. d. — O rozn. znaczen. słowa „jestestwo“ być w sob. = być w ~~czemś drug~~ przypadk. = Co to jest zgoła przypadko. = Wiedza. nauka nie zajmu. się tem, co jest przypadko ~~nau~~ zajmuj. się tylko tem, ~~co~~ zawsze jest = zwno zdarzaj się w czas. nauka. jest ~~czemś~~ przypadko: Nie wszyst. jest konieczne na tym świecie — są przyczyny. ~~Konieczne~~ są przypadko: trzeba porzu. to czem. jestest. i badają je takiem, jak. jest w sob.

Ks. VII. O prawdz. wyraże. jestest. = rozważ. jestest. w sob. i w swoich przyczyn. Jestest. jest pod kard. względ. koniecz. i ustosunk. do naszego. jego sposoby ~~przyczyn~~ istnien. O katego. subst. orz. o tem, co jednostkowo: — ona jest pierw. i wszyst. inn. na niej opier. się. Pierw. jestest. czem jest subst = pierw. w defini. w poznaw. w czasie i w przyczyn. Wszyst. bada. oddaw. w filoz: poruszen. sprow. się do kwest. subst.

Subst. objaw. się przedewszyst. w ciał. przyrod = zwierz. rośli. ognia, wodzie, ziemi, nieb. z jeg. gwiazd. — stoi i pyta: czy to subst. — wybiór różn. zdań przeszł. (Met. Speusipp)

Z tych cyt. któr. mógłb. pomnoż. pokaz. się, że Met. była dla Aryst.: nau.: o jestest. w najogól. znacz.: a przypom. że pojęcie to = ens, ente, Seiende: nie jest to samo, co być, Sein, esse, εἶναι, lecz oznacza przedewszyst. każd. οὐσία πρώτη, substantia prima, zatem każd. rzecz dla sieb. istniej. tak jak zwierz. oznac. każd. jednost. zwierzęc. i t.d.

Jestest. w najogóln. znaczen. (ens) może być tak samo planeta, jak kamień, leż. przy drod.; tak samo ptak, jak gęś. tak samo słoń. jak kawał. lodu, topniej.: w jego promien.

A ter. wypad. odpow. naprzód co jest to jestes:

Met:

§ 3 – O jestestwie w znacze. najogólu.

To co grecy filozo. nazy. ὄν, łacin. ens, będz. stale nazyw. jestest. Byt zaś uważ. za równoznacz. z ~~[illegible]~~ infinit. być – a ten wyra. albo istnien. (exystenc.) gotow. alb. stan ~~[illegible]~~ jakieś moż. n.p. byt jakiej rzeczy jest zagroż: lub skończ. się = ale mówi. także o byciu [illegible] [illegible] [illegible] pewn. osoby.

Nie zaczy. przeto Metaf. [illegible] rozmyśl. od bytu (Sein, esse, εἶναι), jak chcą niektó. filozo. niem. lecz od jestest. (das Seiende, będące) Znacz. nie może w naszy. języ. oddać wyr: ens, ὄν. Jest-to tedy słowo: Metaf [illegible] ~~[illegible]~~: Stąd. [illegible] byt. gdz. on ma l'être – n.p. napis [illegible] [illegible] utożsyli: Byt – gdy on ma l'être [illegible] przypomi. częst. że dziś. jak. ze wsz. części. metaf. zajmuj. się substan. pierw. d. i. jednostko: jestest: a x. Gebauer [illegible] [illegible] [illegible] Metafi. [illegible] napis o byciu i jego podmiotach, powst. stąd [illegible] nieporozum:

któr. cztel. ni zaw. potrafi uniknąć a nas. co one znaczą. gdy n. p. trzeba: Seiende - istniej. lub egzyst. odpowiedni przez byt bytuj.

Francuz dzisiej. przez l'être wyraż. dwie róż. rzeczy:
1° un être heureux = jestest. uszczęśl. w polsk. nar. mówi się „istota" ale woli wyraz bez zacho. na oznacz. essencyi, to znaczy całej rzeczy cech i właściwo. ale który jestest. pewn. nie byłoby tem, czem jest. W tem pierw. znacz: ktad, więc Fran: infinit. tam gdzie Grek, Łacin. Włoch, ktada partycyp. ὄν, ens, ente a Niem. mówi das Seiende
2° être heureux, bez artykuł: znaczy być uszczęśliwionym esse felicem, εἶναι ευδαίμονα, ευτυχεῖν = temczy ktadz: inf. być lub rzecz. zwięzła utworzo. byt - i. r. byt tego jestest. uszczęśli: według zwyczaj. wszyst. tłumaczy = coś. 6. powiedz. byt bytującego tego bytu ~~bytującego~~ jest uszczęśliw = Ale dzięki tych uwag =

Vf 5-606

C

Met.

Chod. mi głów. o to, ich. defin. Aryst. często w cat. czysto.
Wrześ. niż Plat. nie wycho. on od poszcz. ogół: jak gdyby te
były najwyż. i ur. doskonal. urzeczywisto: lecz od jednost. doczesn.
Każd. jednost. jest ὄν, ens — a tyl. jestest. jest tyle: ile
jest w niej. gwiazd, planet kamieni, rośliny, zwierz. i ludzi
Ziemia jako część kosmicz. ale także każd. od niej oddziel.
część ziemi, stanowiąca w sob. całość, jest ὄν — cała woda
[illegible] ziem. jest ὄν, ale każd. część wody od reszty
oddzielona i wyst. w jakiej naczyn. jest w sob. samodz. ὄν —
Mamy do czyn. z jednost. jestest. = z któr. każ. ma
lub mieć może swój byt czy. samodz. i odrębn. Ale nie mniej
waż. jest, odróż. ens per se ipsum — t. j. jestest. będąca
od ens in[f]ra[?] alio — t. j. od bytu lub istnien. którą jestest.
To odróżn. dlatego jest ważn. że nie t. być lub byt przez gręg wyobrażenie się które w
Ar. Teraz nazywa się zaraz pojęć;
czy może sob. takie ens tak. jestest: wystaw. i czy może
je definiow.
Na pierws. rzut wyst. odpowie. że to złudz. bo wyobraz.
nie moż. jeno przedstaw: obrazu, do któr. wlod. rzeczy, nieraz

+ byt ma się do jestestw. jak n. p. ściana do niczego = jak ogól. substt. z któr. niby to wydanej się jednostki — die Einzelwesen, individ. dua

międ. rob. społecz. Ale ten Defekt towarzy. wszyst. pojęć. ogól:
Kto potrafi namalow. drzewo? lub zwierz? drogi kamień?
A jedn. więc. tych pojęć używamy [illegible] nie tylk.
wszyst. jednost. lecz nawet wszyst. rodz: Arystot. opisuje i organi-
zuje 500 rodz. zwierz. a nazyw. je tą samą nazwą ogól.
To był postęp: że wszyst. mają pewne wspól. cechy = [illegible]
i niektóre spośród kategor. i organ. [illegible] Organi. [illegible]
φάντασμα, który [illegible] [illegible] [illegible] towarzy: nie było.
w [illegible]. A my [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]
rodz. zwierz. a mój. [illegible] =

Otóż jest [illegible] 1,[illegible] rodz: zwierz. [illegible]
pod [illegible] pojęć. zwierz: a wszyst. zwierz. [illegible] pod pojęc.
[illegible] organizm: to [illegible] się dalej. mój. dojść do ujednol.
~~[illegible]~~ pojęcia: nie było, lecz jest: bo [illegible] jednost: który [illegible]
w [illegible]. [illegible] [illegible] nieorganizm. i [illegible] który [illegible]
jest zaw. jak. jednost. i mi. mieć [illegible] cechy, dla któr.
je nazy. jednost. tak. jak wszyst. indyw. zwierz. lub roślin.
[illegible] mieć [illegible] wspólne. cechy, dla któr. [illegible] zwierz. a drug.
roślin. a jedn. drug. zw. jednost. organizm.

18.5.906 28 Met

Należ. taki odpow. na drug. częś. pyt.: czy moż. definio. jest.? (ens) Jest oczywis. że defini. formal. jest niemoż. bo ~~thea~~ skła. się zaw. z rodza. i różni = genus et diff. Konie n. p. stano. pew. gatun. zwier.: Gdyb. jedn. był. powied.: że koń jest zwier.: miałb. ten. któr. konie nie widz. bard. niedokł. poję: Ten jedn. wie, co to zwier. znacz. a pomi. na, że koń to zwi. ssą: to już dokładn. będz. miał wyobraż. a gdy doda: że to zwier. nale. kopytne – to tato będz. się orjentow.: Empiryczn. że zna podz. zwier. znaczą na parzyste kopyt. płetwonog.: powie zat. sob. że będ. koń należ. alb. do wielokopytn. alb. do parzysto: alb. do jednokopytn. bo na te trzy wielk. rodz. dziel. się zwier. nazyw. kopyt. Objaśnie tedy. ~~Mów. wtedy.~~ koń jest jednokopyt. zwier. ssącem. Stąd zwier. ssąc: ko. będz. genus proximum a jednokopyt: będ. differentia specifica = Będz. wted. defin. komplet. i jasna = Jest to equus = zapew.: że rodz. equus rozpa. się na gatun.: equus caballus – equus zebra, equus quagga, equus asinus – te cztery gatun. róż. się międ. sob. ale dla nasz. kwest. wystar. equus uważ. za species = a

jednokopyt. (solidungula) ze differen: specyfi = naczelno.
zwierz. ssące (mammalia) ze genus proximum – Każ. dobr.
defin. musi zawier. genus proximum i differencyę specyf.
z tego ~~skł~~ składa się pozn. gatun. species –

Owym zaś zwierz: ssące – mammale = można ma za sob. rodz.
wyż: vertebrata = i t. d. od któr. wyróż. się przez jak:
specyfi. differ. i t. d.

Ale tych wymag. defin. nie moż. stos. do jestest. (ens)
bo ens nie ma nad sob. wyż. rodz: lecz jest jakob rodzaj:
pod któr. dadz. się pomieś. wszyst. stworzen. O każd. zaś
moż. powied. że jest jakieś ens. Jedn. ens nie ~~jest rodz~~ stanowi
rodz. w pełn. znacz. i ~~t~~ tak tyl. jakob rodz. jak niebaw.
przekon. się.

Prócz tego nie powin. defin. zawier. w sob. tego, co ma
wyjaśn. Ale każ. wyż: zawie. w sob. poję. jestest. poniew. jest
jakimkol. sposob. ~~Wyż~~ Wyciąg. stąd możn. że defin. jestest.
czy przez rodz. wyż. czy przez później. poję. jest niemoż.

18.5.906 29 6

Met

Pokaże się to którędy, że wszyst. defini. jest: (ens) są tautologiami. Hagemann w swoj. Metafi. (p. 13) tak określa ens: ein Seiendes ist alles, was eine Realität hat, es mag wirklich od. bloss gedacht sein. =

Defin. Hag. nie tyl. jest tautolo. lecz nadto błędn. bo Realität = wirklich znaczy. wyra: przeciwień. do tego co jest tyl. gedacht. Może. ted. być ein Seiendes, któr. ma Realität = jestestwo rzeczywis. — a może. być drug. Seiendes ohne Realität — któr. jest tyl. pomyślan. czyli nie istnieje w myśli ludzk. Jedn. tak. pier. jak drug. będz. jestest ko ...ąc. w zna. słow. jest tak. jestest. prawdziwe że ... ... i natury, ale ... jest rzeczą = Cóż więc warta defini. pojęcia?

Sam aut. zwraca przyzn. że Sein, Ding, Etwas, Realität drücken eines u. dasselbe ens. =

Może. jedn. podniesć, że w term. ost. zdan. auto. opuścił Seiendes a bier. Sein za równoznacz: co w ... ... się zdar. = jedn. dla nas Seiendes jest ens a Sein przeciw. esse

1

Pozost. nam jeszcze byt. zdol. defn: któr. jest opisują rzecz: ens est id cujus actus est esse (S. Tho. de ente et essentia. prooem.) a ne im. miejsc. (in IV Met. Lect. 2a) hoc nomen ens imponitur ab actu essendi =

Uwaga X odróżn. jest. rzeczywis (actu) od jest. możeb. się potentia) Każ. jest stworz. (Boga się zupeł. wyjmuj) jest w czę. rzeczywis w czę. możeb. = czyli posiad. możn. stanie się rzeczywisto.

Kto ma zdol. do malo. jest malo. in potentia (δύναμις) kto zdoła. tę rozwin. w sztu: grec: ten jest malo. actu = ἐνέργεια = Porów. glina. rzeźb. = marmur - posąg =

Stąd jedno ens może być w któr: rzeczywis; doskon = ens actuale lub reale = alb. możeb. = zdol. do bytu, do rzeczywisto. = ens potentiale lub possibile:

Tak porówn. actus i potentia - pierw. będz. oznacz. dodat. w rzecz, druga pociąg. mater. bierna - stąd pierw. wedł. S. Tom. jest udoskonal. rzeczy - perfectio rei bo przez niej może rzecz zdolna do bytu - przejdzi. być i dział. esse et operari. +

O dwóch pojmowaniach Stworzen[ia] istnienia w każdym jestestwie stworzon.

X Nazywamy actus aktywność rzeczy w doskon. rzeczy. Dusza zowie się actus corporis, bo ciało mając w duszy swojej udoskonal. swego organizm i źród. swoich (ruchów, czucia i życia) + Dalej widzi. że potentia zost. w naturalnym porząd. ad actum - bo każd. zdolność ma cel swój w tem, żeby był urzeczywistniony; każd. materyał w tem, żeby był wyrobiony. X

Met.

§4 O możności i właściwej aktualności

Uwaga 2. Przez możn. rozum. zwykle coś biern. co moż. zost. czemś; coś materyal. niekształtn. co moż. przybr. kształt rzeczy. Oprócz wyr. potentia, δύναμις, możno. także maj. znacze. dodat. i wted. nie różn. się od aktu. Gdy mówi. o potęd. narod. lub o możn. panach, możn. bankier. rozum. potęgę rzeczywiś. istnieją, która zew. może przelec się w czyn. W tem znacz. możnoś. nie różn. się od aktu i dodat. actus primus wyprz. obecno: siły, która, gdy wyd. ze sieb. czyn, gdy staj. się dział. — ucz. się actus secundus. — Ale ters. jeszcze: istnieją w czas. i przestrze.: czem nie było, a gdy rzecz. być przecież w nim owa możn. czy możebno. która czem więc. zamie. się w akt czyli rzeczywisto: Czy ~~ta~~ posta. i rozwój dalszy odby. się samo przez się czy pod dział. ~~in~~ jeszcz. już „rzeczywist." jest ~~sytu~~. któr. zapo. się w in. czyści tych wytw.: Obecn. wszystk. ~~wytw~~ wyr. na podst. umiejętn. istnien.: któr. jest ~~~~ albo możeb. albo ~~rzeczywist~~ rzeczywist. wedł. tego czy jeszcz. do któr. się odno.: jest pierw. lub ~~druga~~: ens potentiale ma esse potentiale (possibile), ens in actu ma esse in actu lub actuale.

To odróżn. aktu od potencyi, czyli jestest. in actu od jest. in potentia, przeprowadz. przez Aryst. jest potrzeb. do zrozumie. wyrazu Aktualität i Potenzialität.

Wundt nazy. swoj. filo: Actualitätsphilos. bo uznaje rzeczywisto. za jednoty woli (Willenseinheiten), które nie są substan: czynne, lecz czynnościa: tworzą: lub rodzac: substancye = substanzerzeugende Thätigkeiten: konklu: so viel Actualität, so viel Realität = Syst. des Phil.[2] p. 419 sq = Ethik[2] 459 =

Połączen. jednost woli w jedn. wolę powszech. są również rzeczyw. a nawet skuteczniej. w działan. od ind. sam. Aktualne jedno. woli: Die aktuelle Willenseinh. ist nur das letzte Glied in einer unendl. Reihe vorauszusetz. Thätigkeiten, die alle bloss in der ihrer zukünft. Verbindg. Wirklichkeit haben u. deren Wechselbedingungen daher in diesem Sinne real sind als sie selb. – Eth. 422 sq = –

W rozum. Aryst: subst: jest pierw. ens – która tyl. nie w sobie aktualnie: (actg) ile same subst: Ale Aryst. dod. ingdz. uwag. subst. pierw. czyli jestes: w pełn. znacz: moż. być potentia względ. doskonalsz. stanu, do któr. docho: osiągnię. nie sam. przez ciągł

+ Ceż pod dział. ... jakiejś aktualno. n. p. Jaje zapłod. ... w ... Kurczę – stano... potency. do aktu = ale w sob. ... potencj: jest ... Nebuloz. pierwo. była potentią dla ... planeta ...

22.5.906 § 5 ~~§ 5~~ 31 6a

Mct

Uwaga 3. Historyczny pogląd na teorię aktualności. Mojej aktualności nazywam naukę według której z jakiejś akcji która wszelako nie jest jednak ciągła zmiana ani nie ma żadnego wszelakiego podłoża w działaniu swojem powstaje jakieś aktualne jestestwo to znaczy produkt owej akcji, który dostateczny i wydaje się być jestestwem. Jeśli Heraklit jest pierwszy głosiciel takiej doktryny, to jednak forma, która jej nadał, nie bardzo jasna. Lepiej zaczynać od Fichtego stworzenia, który wychodzi od bezwzględnego Ja a to Ja przez swoje działanie wydaje byt (Sein)

Tak samo u Hegla na początku świata jest idea, która w swojem rozwoju dialektycznym świat stwarza.

Heinroth (Psychologie) na początku stawia siłę, z której pochodzi substancja: p. 273: „Jest zatem pozorem oczu i złudzeniem, która sprawia, że opierając się przyjmuje się jeno jako substrat, jakiś podkład, który ma być warunkiem jej wszystkiego". — Inni tłumaczą przyjmuje: jakaś substancja jako jestestwo w którym przebywa jakaś siła; według Heinrotha jest najpierw siła a jej wytwory dopiero substancja.

Podobnie Schopenhauer za pierwszą istotę przyjmuje wolę jako z niej dopiero powstaje substancja jednostko:

Według Wundta za pierwotne tylko jednostki woli, z których powstaje substancja jako utwór jej działania oraz aktualne jej objawienia:

Jest oczywiś. że owe jedności woli alb. są substan.: alb. nie: tak jak u Schop. owe pierwo. wola alb. musi być w czemś alb. nigd. nie jest.

Obecn. tej aktualno. metafizy. jeszcze inna zwolen. się która nazy. się psycholo. Już Spino. twierdz. że dusza nie jest subst. lecz idea ciała, złożo. z cząstko. idei – Eth. II prop. 15 – Jaśniej to wyra. Hume = treatise IV sect. 5 et 6 = nazyw. duszę wiązan. jednostko. wrażeń świado. bez dźwig. substancyal. Nie ma duszy inn. prócz aktual. świado.

Fichte stw. = dla idealiz. jest intelligen. działan. a nic zgoła prócz tego – nie wolno. nawet jej nazy. czemś czynne.

Dla Schelli. i Heg. duch jest ~~absolu~~ absolu. Actualität =

Dla Schopent. i Heinrotha = idem =

Fechner: W świado. jest ciągł. płynien., ciąg. przemia.; bezwzgl. przeobraż.: tego, co wnij się zjaw. – ale są trwa. propor. stałe prawa = Ueb. d. Seele 205.

Pauls: Jeś. mamy zaleźć dźwigacza (Träger) dla życia duszy i nie powinniś. go szuk. w ~~[illegible]~~ jakiejś stężał. klocku niby rzeczywisto. (Wirklichkeitsklötzchen), lecz w cało. obejmuj. z której, przy któr. i na której jest (Einl.2 136)

22.5.906

6

Met

Nawet Wundt przez teor. aktualno. uzn. fakt, że każ. treść psych. jest zdarzen. czy. aktus = że psychiczno. (d. Psychi.) jest zdarzen. jest wypad. a nie byt. spoczyw. (ruhend. Sein), oraz że jest bezpośred. rzeczywisto. nie zaś zjawis. Phil. Stud. X. 101. XII. 42. 81 sq.

Życie ducha nie jest związ. niezmieniaj. się przedmio. a zmieniaj. się stan; lecz we wszyst. składni. swoich jest zdarzen.; nie jest spoczyw. byt. lecz czynno.; nie zatrzymuj. się, lecz rozwoj. Vorles.[2] 495 – Essays 4 p. 115 –

Psychiczno. (d. Psychi.) należ. uważ. za ciąg. zmieniaj. się wydarzeń w czas. nie za sumę trwał. przedmio. jak to zwykł. przyjmu. Intellektualizm przenosz. zwykł. faktycznie przymioty zewn. przedmio. na wyobraż. o nich = Grund. d. Psy.[5] p. 17 sq. Wewn. doświadcz. jest to związ. wydarzeń, składa. się z proces. (ibid. p. 18 sq.) Z tego punkt. widzen. może wyjść stosun. duszy do ciała ib p. 388 –

Jerusalem = przeciw. co psychi. jest wydarzen. się wszyst. bez substratu – Urtheilsf. p. 3. Psycho.[2] p. 5 –

Takiż aktualizm jest cała kupa = Hartmann i Spencer niemiec = ten otwarcie James Sully – Höffding, Baldwin, Wille, Rehmke i t. d. – Odrzuć. ta teor. poleg. na dowoln. konstrukc.

Zob.
Lud. Busse
Geist u. Körper
Seele u. Leib
Lejp. 1903

Te hypo: rodz. się wszyst. z błędn. przypuszcz.: że ~~ducho~~ psychi. isto-
nie ma, poniew. zewn. doświad. i expery. dotyk. się tyl. jej zja-
wisk, nigd. jej sam. Ale kto dotkn. się duszy roślin? Mówi. że
ziarn. żyje gdy kiełku; ~~gdy~~ że umarł. gdy nie kiełkuj. w korzyst. warunk. Gdy ziarn.
zebrał kłos. wypuszcz. trawkę: która w końc. zamien. się w kłos i
now. ziarn.: mówi. to że funk. żywot. Ale kto spostrz. te funk. żywot.?
Jeśli powiem. że materya, wyod. w materyi: który dyt. wszy od-
suwa. a zew. zewnętrz. Jeśli ktoś przypuszcz. duszę jakąś, oczyw.
cięto roślinę nie może z tą duszą się spotk. inaczej jak przez jej skut-
ków. o jej istnien. Jakom jest w sob. trud. określ.: bo mowa nasza
zapożycz. zjawisk. materyal. nie potrafi ~~określ.~~ oddać dobrze tego, co jest
niematr.: W ogól. ma się rzecz cokol. odmien. bo każd. swoj.
duszę wprost również bezpośr. obejmu.

Powied. że dusza skła. się tyl. z zjawisk. psychi. przypu.
z góry, że ktoś zjawis. te widzi, czuje, że ich przeżyw.: Świadom. wew.
mówi każd. wyraźn. że jego ja jest nie tyl. zbiornik. wraż. i wsz. zew.
lecz jednoli. istotą, która je przerabia. a czyn. wywoła. czy zapamięt. czy
wywoł. ich zewn. ciało. Czy dla tej. duszy byłob. niewiado. kłoczek. jak.
chce Wundt, gdy myśl. odczuwaj. lub wypuszcz. z siebie myśli, postan.
z wraż. i wsz. zew.: jest niewzruszon. przypuszcz.: nam chodzi o to +

+ czy nic prócz tego
jest ciemność, jest jakieś.
O tem ni nic tego trud.
wraż. ale to należ.
do psycho.

25. 5 906.

Met. Cr

§. 6. O pojęciu nicości.

Nic jest oczyw. negacyą jestest; jego nieobecno. Ta nega.
moż. być podwój: bo chcemy albo wyraż. że czegoś po prostu
lub nie było
nie ma (= widział – nie widział. – słyszeć – nie słysz: lub. że
braku. czegoś, co powin. być obecn =

W pierw. razie: nihilu negativum – widzieć, nie wid.
w drug: nihilu privativum – widzen. ślepota
słysze: głucho.

Z tego. widać, że tak jedn. jak drug. nic, tyl. przez. jestest.
poznan. być może – a zat. pojęc. jestest. pierwsz. jest – należ.
jedn. dod. że w chronologi. porząd. jest pierwsz. ale w sposo. niewyr (confuse)
nie jest jedn. żadna idee innate, jak niektó. utrzymy = za to jest (Rosmini)
pierw. w porząd. logiczn. i to jasno i wyraź. – distincte

Przeciw. nic moż. tyl. być pomyślan. jako nieobec. jestes. zat.
po nim =

S. Bug: O 19 imp f. V. n. 24 Nic nie jest ani rzad. czad. ani
duch. ani czemś, co by było przyjęcio. tych subst. ani też nie jest
bezkształt. materi. ani moż. mieć ani czemu: bo az zgoła nic!

Schol. jako nieobecno. jestest. wszy. non esse i powiad. że ono naprodleg. jest od jestes. dla tego. że nic nie mej. wzwola

To też filo. schol. uczy: że

1° jestest. (ens) poznaj. się samo przez się (per se ipsum) a nie że pozna. jest. i przez tako. - nihilu cognoscitur per ens -

2° nic w rob. zgoła nie zewie. taki. przez co poznan. by być mogło i dopie. przez prze. rozu. możeb. się staj. do pozn. bo rozum. gdy zastan. się nad niedostatk. lub nad nieobe. jestes. wyrab. sob. poję. nico.

1

Jest więc poję. nico. wyszt. subiekty. twor. bo jemu nie odpow. żad. rzeczywisto. zew. naprzeg wnętr. Gdyb. zaś kto zarzu. że poję. jestes. taki. jest subiekty. twór i wszystko powied. mówien. subiektywno. jest przeświad. objektywiz. a w tak. raz. poję. jestest. nie mięło b. żadn. wyższ. nad poję. nico! - należ. odpow:

Poję. jestes. jest niewąt. subiekty. oczam. bo jest abstrak. kai. zaś abstra. jest twor. subiekt. narz. umys. W zwie. zewn.

25.5-906 34 wp-Trójkąt Meti 6

nie istn. przecie żad. jestest. ogół. natu. nieokreśl. prz. nagie i próż. lecz istniej. rzeczy obdarzo. byt. dotykal. postu. i jasno określo. Tak samo nie istn. koń żad. lub dąb ideal. w oderwa. ogół. zupełnie, lecz konie i dęby, z któr. każ. ma swoj. cech. konkret. Abstrak. jedn. każ. może być rozważ. z dwóch róż. punk. widz.: raz w sob. i wedł. swej. zaw. istnie; drugi raz wedł. drogi, który umysł do niej doszedł. W pierw. raz. każ. abstr. jest ideal. jest: istniej. w umysl. naszy. i wyrażanej. się w słow. Jako takie nie one istnie. logicz. a to nie istniej. po za umysł. W drug. razie abstrak. każ. bywa oderw. od rzecz. co istn. po za umysł.: musi więc mieć podst. w rzeczyw.

Wynik. z tych objaśn.: że poję. jestes. jest usprawd. poję. subjek. ale cum fundam. in re, t. j. ugruntow. w ~~z podst.~~ rzeczyw. Poję. zaś nico. przez to, że neguj. poję. bytu, nie może mieć żadn. oper. w rzeczywist. bo jest jedn. ich [illegible] i jest sam. bytem. Inn. słowy: poję. nico. jest poję. subjek. absq. fundam. in re, bez podsta. rzeczyw.

Met.

§ 7. Niektó. poję. błędne wygłasza. o jestest. i nicości (różnoczesny)

Z daw. filozo. pierwsi Eleaci, zwł. Parmeni. uważ. że twierdz. i rzecz wszelk. istnien. jedno jestestwo (τὸ ὄν).

Wedł. Parmen.

a) to, co jest, jest, a to, co nie jest, nie jest. b) Myśl ludz. zajmu. się tylk. tem, co jest, a tego, co nie jest, ani pozna. ani wyraz. nie potra. Słowo i myśl wyraż. jedyn. to, co jest.

c) to, co jest, (τὸ ὄν) zawsz. to samo jest i jedno jest. Jestestwo (τὸ ὄν) nie powst., bo byłob. powst. z tego, co już ~~jest~~ jest, a dwóch jestes. nie moż. ~~odróż.~~ od sieb.

Ani jestes. nie zmien. się, bo jest peł. sweg. istnie. Wszelka zmiana mogłab. tylk. być wywołan. przez coś, co zawsz. istniej. jestes. oraz dn. się, a zam. bytu (εἶναι) nie ma zgoła nie ma.

d) Myśl i być jedno są (τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστί τε καὶ εἶναι)

Wedł. Plat. uczon. Parm. ἓν εἶναι τὸ πᾶν (Parm. 128 a)
lub ἓν εἶναι τὰ καλούμενα πάντα (Soph. 242 d)
Wedł. Aryst: ἓν οἴεται εἶναι τὸ ~~πᾶν~~ ὄν (Met. I. 5)
Z tego wid. że Parm. przyjmow: jed. bezwzględ. byt lub
jed. bezwzględ istnien. – zat. jedn. bezwzgl. jestes.
Nic zaś wszak że bezwzgl. nic.

Ta nau. powst. niewątpli. w przeciwień. do jońsk.
hylozois. (zw. Heraklit. – względ. Parmen) wedł. którz.
nic nie ma bezwzględn. trwał. i stał. lecz wszyst. się prze-
wa z jedn. formy w drug: Niedokon. zyde: tego kierun.
filozofi. jest Heraklitowy mienia ogień być istot. i treś.
wszech rzeczy. Ale ogień ten, tryj: w tez. moj boski logos,
przeobraż: świat w stał. epok: w tej epo: że ziem: przech.
w wodę a ta w powietr. ognist. który zno. zgęszcza się
rotoka wraz wsz: otaczać. ku wodz. i ziemi by stamtąd
znowu wznieść się ku eteryzuj. region. Wszyst. płyn. nic
nie trwa =

28-5-906.

Met. a

Naprzeciw tym poglad. staw. Parm.: dwa świat: jed. wszyst-
ko mow. bez począt. i końc = tak zw. Jestestwo = ἐόν ~~ὄν~~ = który
Byt ἔστιν ἔμμεναι = a drugi świat, który. właści. nie jest,
świat wraż. zmysł. gdy ten tu dla nas: byt-przykł. =
Jest byt. jedn. jestest: mog. zmysł. być poznaw: i obejmow.!
a tak zwa. liczb. jestest. dowres. jest najzupeł. niebytem—
bo nie istn. w rzecz.-zjaw.:

Jest oczywis: że tak. jestest. oderw. ~~abstrakt~~: ale nie mogł. nic
wspoln. z rzecz: tego świat: który składa się ostatecz: na treść
materyal. nasz. wiedzy i jest ułudą. nasz. zmysł. i byt nie zgoły.
Powied. też z Parm: że właści. wrażeń. jest ow. jest. który
dla zmysł. przedsta. się jedn: niezmienn. wszyst. istnie.—dla
zmysł. zaś illuzy: zmiennej. się ustawicz. i rzeczy = nie usuw.
trudno: bo kaź. każdy. je odróż. swój byt, zat. swój jestest
nie był od owego. bytu abstrakcyj. niby kosmicz. bez takie. od
wszelkiego. jestest. i byt od bytu. który owo jest otacza

i jemu się nawracaj. Tyl. co do całoś. logiczn. owej ucz.

A teraz dodaj. kilk. uwag krytycz. szczegół.

1° Nie jest tylk. jed. byt lub jed. istnie - bo wszystk. który-
powiem Parm. przypu. i z istnień identyfi. odróż. istnien.
konieczn. od przypadko.; wieczys. od doczesn.; materyal. od ducho.;
złoż. od pojedyn.; rzeczywis. od możliw. - da się rozróż. rodz.
istnień. naj. wiele ze sob. wspól. prócz jed. cechy, że istniej:
Otóż to istniej. jest pojęcio. jakiegoś jestest: ogół = ale
od nie mienia się wszyst. jestest. i sposob o najogólniejsz. form. bytu.

2° Ani też nie wol. twierdz. jeb. w którejkolwiek z tych
rodz. istnie. był tylk. jed. jestest. o jedn. istn:

Bo cóż jest jedno? Może to być a) liczba a wtedy jest
jedna z pośród wiela - b) może być jednotą wielu jednost.
n.p. w poj: rodzaju: lub zbioru: - rodzaj koński - ~~[illegible]~~ -
stado koni = Otóż dwa te znacze: jednego są nieistot.
rzeczy. Kierd. powszechnie stwor: i ... a te jest jednos
złoż. z duszy i ciała, jest poj. objekty. Istotę wiesz.
wszyst. dla tej. że jest korelatyw istniej. zewn. uwar = +

(a/b) że jedno: jednostkę jest poj. pierwo. z jedno. pew. grupy jednost. porządku =

+ Ale jedno. rodzaj. lub kolekty: jest poj. subjekty. ~~[illegible]~~ wiedząc jedno w ... zewn: Zastępcze ... ~~[illegible]~~ wielu jednost. ... jednością ale to nie zmien. faktu

28.5.906. 37 Met.

3° Czyż istnien. rzecz. jest tylko przedst. nie mogą? czy niep. nie przedst. istnieć? Perm. to twierdz. ale nie daje jasn. dowod. Jeśli kto nauczył się tyl. idei z ich poczęc.: osiągnie te idee rzeczy być w głow. uczon. – przedst. istot tam nie było. A gdy idea rzeczyw. przedst. być tak samo gdy ideę przez drug. reflex. wypol. zob idea. – przeczyt..

4° Ani też nie jest czyst. idea. że wiecznie lub ideały pozn. nie może. Nie może go przedst. pozn. bo wiemy jako niezależ. niezdol. od zmysł. ani bezpośred. w umysł. nie wytwarz. się. Może jedn. ją pozn. pośred. że pozn. rzeczy istniej. gdy wyobraź zob. ~~daj~~ istot wyob. nie ma cytuj w podobie. pozn. przyczyn.

5° Ani myśleć (νοεῖν) nie jest to samo, co być (εἶναι). Myśleć. nie może istnie. odrzuc. umysł. logi. a więc to istnie. ideał. nie może być identyfi. z umysł., chyba zmysły zapew. oderwie. jako jest istn. jestes. wiedz. itd. Ale więc w tym razie podział. odróżn. akcyjnego myśle. po zatrzym. stoi więc jej od wszelkiej jej stwor. podobieństw. wielkich. rzeczywisto.

prow tej, któr. im nadaj. myślen. Gdy zaś stosuj. je do rzeczy świa. zewn: lub do zewn. jestest. [illegible] spostrzeg. od razu różni. międ. jestest. rzeczyw: a jej. istnien. od nasz. myślen. Powie. zat. że eleack. ἓν καὶ πᾶν było illuz. której uwdz. uległ duch młodzień. Hella. gdy olśnio. pierw. odkry. na polu zrozum. i dialek. przypuszcz. że poz: subiekt. ~~potraf.~~ wytwor. świat objekt. To złudz. rozprosz. się w części. gdy Plat. i Aryst. rozwi. funde. pod [illegible]: jako tu się zdecz. metafi. –

Rehabilit. wielko: Parmenid. w rozwoju teologi = zob. w mojej Hist. Filo. Greck. I. p. 253 sq.

Oryginal. wszystko. wyjaśnie. [illegible] Niemców = przypisuj. mu grub. materyal:

Zeller: pełnię bytu w sferze wypełniającej przestrz.

Prantl = za wyst. abstrak.

Tannery: przestrzeń ograniczo. i wypełnio. mater:

Benn, nieruchomą materyę:

Met

§ 8. Jestestwo i byt u Hegla i Kremera

Ponieważ element byt, jeśli brany jest jako goły i martwy istnienie. Ewolucja z siebie niczego wydobyć ani wydać nie może, bo trwa niezmiennie i jest wszystkim, i jednocześnie zatem nic nie wychodzi z niego, ani do niego nie przybywa, ani nie wraca —

porzucono. Hegel wprowadza do tego abstrakcyjnego bytu (jak on go pojmował) czynnik jakiś ruchu. Przez to dopiero się wszelkie mistyfikacje wprowadził w całe jego rozumowanie rozumowaniach.

Zaczyna tak i od czystego bytu — der reine Sein — ale nazywa go idea bezwzględną, która naprzód wyłania się w sobie (stąd: Logike, Wissensch. der reinen Idee), potem staje się przyrodą (filozofia natury = Wissensch. d. Idee in ihrem Anderssein) — nareszcie wraca do siebie i wtedy staje się znowu podmiotem — podmiot. przedmiotem — wracając duchem absolutnym. (Filozofia ducha als d. Wissensch. d. Idee, die aus ihrem Anderssein in sich zurückkehrt)

Pytanie: Jaki-może z góry-nieokreślo-bytu wogóle coś powst.? jaki może z niego wydob. się rozwój i zdąż. do urzeczywist. sieb. naspośród w martw. przyrod.; pot. od niej przedzierzgn. się w żyjącostki i zmys. a wreszcie wznieść się do potęgi świadom. w szlach. tworząc przewodnie filozo-ntu. piękn. i relig.? Tu zaczyn. się mistyfi. owcząd. zeznań-sąsiedzt. nieświadom. i osobis.

Gdyby Heg. był powiedz: Tak to zostało przyjęte Eleatom. że to co jest, jest a co nie jest, nie jest, nie było stworz. iadn. zyst. Taka jak Parmenid. właści. iadn. nie stwo. jeśli nicość uważa się, który jego byt uważ. za wyst. abstrak. lub za oznacz. jakiej masy okrągł. metafizyczn. Bo stw. jego byt abstr. czy metafizycz. do istoć. zjaw. Parm. nie stwarz.; przeczy raczej sieb. być jakiekol. stwor. Sprowadz. się zyst. Parm. do jakiej krótk. dogm. o identyczno. i niezwykło-wiekuistości.

Heg. jest zaczyn. od identyfi. bytu z niebyt. Jest to dogm. nowy, wierzący ideal. eleatów. Taka drogą dowod. dokąd identy

Met.

Heg. zaczy. w Logi. swoj. filozofi. od czyst. istnie. (das reine Sein), któr. ma także być czyst. myśle. - reiner Gedanke, Ten czyst. byt i czyst. myśl mog. być uważ. także za absolut (das Absolute), bo byt jest przecież cechą Absolutu.

Ale Byt bezwzględ. ~~który jest~~ abstrakc. jest także nega. absolutna (bezwzględna), jest das absolu. Negative a to w form. swoj. najogól. jest nico. das Nichts.

Pierwsz. tedy defini. tak brzmi = d. Absolute ist das Nichts. Ale dwa te poj. nie tyl. za identy. lecz także bezwzględ. zob. przeciw. (mówi Heg.) ~~Wbrew~~ zniesz. przez V. Tetwo. przechod. jedno w drug. to znaczy =

że Byt czyst. moż. być czysta nico. a czysta nico. być czyst. byt.

To znaczy, że żad. z nich nie zawier. cał. prawdy a jedno przelewa się w drug.; należ. zatem pogod. że w przeciw. jak. poj. a tem jest stawan. się, das Werden. W tem trzec. poj. owe dwa pierwsze, z nag. niespokojn. dochodzą. do spoko. i równowa.

Stawan. się, das Werden, bądź. albo powstawan. (entstehen) jest. ruchem przejście z nico. do bytu a zaginięcie (vergehen) jest. ruch odbyw. się w kierun. odwrot. Ten ruch podwój. znaj. kres swój w now. syntezie, das Dasein.

Dasein jest to byt określo; jest jakością — Qualität. Podob. sposob. odbyw. się dalej ta ewolu. po przez najrozmait-szego:

Kremer, Wykład system. filozo. Tom I. Fenomenologia i Logika. Kraków 49

Ten sam rozwój gołego bytu tak przedstaw. u Kremera, Tom I. p. 116 = Początk. Logi. jest istnienie; istnien. wspól. wszystkiemu, co jest. Nie bądź. to istnie. tej lub owej myśli, różniąc. się od inn. myśli ani istnie. tego lub owego przedmio. różn. się od inn. przedmio.

Tak istn. ogól. wspól. wszystkiemu, co jest. nie maj. żadn. cechy, żadn. określen. — nie jest żad. pewn. myślą, żad. pewn. bytem ani przedmio. lecz jest nie-czem, jest niczem, jest nic.

Istnie. to ogól. własn. z powodu, iż jest wszystk. co jest, jest tem sam. niczem, co jest

Met.

C

To istnie. maj. wzgląd na wszys. co jest, tem sam. nie ma względ. na nic w szczegól. a tem sam. jest bezwzględ. Stąd to istnie. bezwzględ. będz. to samo, co nic – jest zarazem myślą w myślen. nasz. a także bytem. bo jest wspól. wszystk. bytom. –

To istnienie. nie mające żad. cechy, żad. treści, nie różniące się zat. od niczego, nie różni się także od myśli, będ. również bez cech, bez odróżnien. żadn. a tem sam. nie różni się od takow. istnien. Myśl więc ta i to myślen. są jedn. i to samo.

Gdyb. takow. myśl, i takie myślen. różni. się między sobą, musiały b. mieć swe cechy i coby było przeciw zatoż. i t. d. są zat. w jedno. ze sob. –

Zatrzym. się tut. na chwil. i zobacz. na czem leżące polega identyfik. bytu z nicością u Heg. i Varen. Odpowie. Sofia: bo jak rozumuj. obaj myśli? Powiad. że istnie. tak. ogól. maj. wzgląd na wszyst. tem sam. nie odnosi. się do żad. bytu szczegół.: a tem sam. jest bezwzględ. Bezwzględ. zaś istni. jest to samo, co nic.

Rozumn. dok.: Co się odnosi do każd. rzeczy. jest tak nie-
określo: że jest nie-rzeczą – niczem = nic =

Nigd. nie wyprowadz.: śmiałości. pewności: z wszystkiego nieb.
pewno: Biorąc ostateczn. przy: n.p. pisanie. N.p. prawo głosow.
zeprawo. pisan. Karteg. Gdy mieli wszyscy, którzy umieją pisać.
Schodzi się takich ludzi 1000 = wszyscy mają tę samą cechę
że umieją pisać = mogą być międ. nimi kolosal. różni. wieku,
płci, wykształcenia: etyczn. wartości = a wtedy pokaże się, że ten
przymiot jest tak ogólny że w inn. porządku życia nic zgoła
nie znaczy = czy ~~dla~~ którego różne się od niego? częst. może
ale wtedy nie jest negac. faktu, lecz tylko negac. potrzeby = która
się nie zjawia, zatem ani nie pociąga ze sobą umiejętn.
pisan.

8-6-906. 41 Met. [illegible]

§ 9. Uwagi kryty. nad spekula. Hegla i podob. panteist.

Chociaż doniosło. tej speku. jak. świad. przytocz. wyżej. i z Heg. i z Krau: od sam. począt. jest rzeczą i niko. w błąd wprowad. nie powinn. jest ona jedn. tak rozpowszech. zjawis., tak wiel. się przekaz.: że wart. podd. ją systematy. ocenie. pobież. kryty. Okaże się w kon. że znajdu. pew. oparc.: w dyspozy. ludzk. myśle.

Mówią zat. panteiś.: metafi.: - w przeciw. do panteist. empiry.: nie będz. ter. rozpraw. że

1° Na począt. istniej. czysty byt i czyst. nicość - das Nichts =

2° Czysty byt i czyst. nicość (nic) są w grun. ta sama rzecz.

3° Ile razy nico. przecho. w byt, mamy powstaw. a gdy byt w nico. się zamie.: mamy ginięc. Jedno i drug. jest stawan. się

4° Wynikiem stawan. się jest wedł. Hegl. Daseiendes - Dasein określo. przez jakość (Qualität). Do niej przyłącza się później ilość (Quantität). U Krau: trochę odwrotn. się rzecz ma: bo jednostka (Dasein) najpierw jest krotna i czysta, czyli ma ilość - potem dopie.: otrzymu. jakość:

Pominąw. te ostatn. różni. obaj mają wsp. twierd.: że początk. byt nieokreśl. bezwzględ. dla tej. że nie byt. jest byt. lecz także niż: przez obopól. rozdwoj. się wydaj. jednost.: (Dasein), obdarz. ilością i jakością.

Chociaż gruntow. oczen. tę spekul. należ. rozróż. w niej dwa ruchy umysłu. ostatn. pomięsz. a nie maj. ze sob. nic wspól.: prąd logiczny i prąd realny. Hegl. w ostatn. wyp.: w zwykł. przedst. do przewad. logiczny.

Otóż owemu real. odby. się nieraz. od myśle. nasz.: Pragn.: oznacz. począt. świat. i jego ewolucji (także wyp. ten błąd w znacz. później: jak wiemy np. u Herb. Spencer) – musi zacz. od poję. objekty. które odpowia. kosmi. rzeczywisto. Przekonaliś. się zaś, że byt jest poję. subjekty. mając. zapew. jako podsta. w rzeczywisto. (fundam. in re), ale nie odpowia. mu żad. przedmi. rzeczywis: Żad. nie jest sam. byt. lecz czemś więcej. Nie moż. żed. z ostat. poję. subjekty. przez sam. rozważ. wnieść. nie wyprow. Wprawdz. twierd. ontologiści, że byt myśle. jedno są, ale to moż. tyl. znacz. że byt istnieje w nasz. umyśle, czyli że poję. bytu +

do istnie. objekty. Genezy świa. o której przeci. Hegl. docho. nie moż. wyłą. zas. przed. poję. subjekt,

+ jest abstr. w nasz. myśle. i o tyle istn. Ale to istnie. subjekty. nie prowa. nas #

Ale pozost. rozwój myśl. logiczn.: Mógłb. on zachow. swoj. sprawnie: i prawdziwo: gdyb. nawet nie pozost. świat rzeczywi. wedł. jego wywod. Za przy.: Zöllnera gadan. dał. o czwart. dimensyi (rozmia:), jakb. gdyb. one istn.: były niewytłum. zjawis. spirytystycz. Rozumo: Zöllnera i jego zwolenn. oraz fakta przez nich przytoczo. okaz. się nieuzasadnio. ale mógłb. matem.: utwo. sob. w swoj. wyobraź. świat czterorozmiarow. Taki świat mógłb. istn.: choć rozum. dobr. tyl. trzyrozmia. w który. żyje: Prawa logi. za bezwzględ. prawdz.: a wedł. nich zbudow. być choć nierzeczywis. miał b. zaw. warto. produkt. logicz. Mógłb. sob. n.p. wyobraz. że jakiś „rozum bezwzględ." pragn. wyprowadz. z siebie świat jakiś, którego przedt. nie było, mógł jej urzeczywistn. do przyczynic. ponieważ. jego stwor. wedł. kategor. Hegla.

W istoc. Heg. wyobr. sob. że Logi. jest wiedzą czyst. idei, wiadz. o Bogu lub bożym Umie (logos), jakim był, zanim powstał świat a wszystk. duch. Inaczej stwor.: jakim sposob.

lub więcej byt boży

Bóg Niesmierz. twórcz. się Niczośc. — stał się świat. a zatem Dialek. boż. świadom. sieb. w duszy ludzkiej. — An sich — für sich — an u. für sich =

Otóż now. tej now. uroj. warto: nie więcej. pentecosty wywod. Hegl. Nie moż. spodziew. się, że umysł wytwarz. zdarzeń stąd. Hegl. i jego przerabiaj. dedukc: ~~[illegible]~~ zawi sob. wielk. siły dialektyczne: w dobr. wierze. Bo dedukc. H. — to samo uchw. wola. poszcz. z jej uczn. i nastawień. — Kramer. i Trentow. w zgrun. filozofii.

Są było dwie meto. wiedz. któr. moż. umysł ludz. osiągać odkryw. prawdy: indukc. i dedukc. Za pomo. pierw. zaczyn. od poznan. prawd poszczegół. a z nich docho. do prawd ogólnych; za pomo. zaś dedukc. zaczy. od jakich. prawdy ogóln. z któr. potem wywodz. prawd. poszczegół.

Jest oczywis. że meto. Hegl. nie jest ani pierw. ani drugą. Nie jest indukc. bo nie zaczy. od fakt. nie jest dedukc. bo nie zaczy. od prawdy żad. ogól. Zaczy. od pojęć. Bytu a pot. wyrzuca. zdań: czysty byt jest niczem = das reine Sein ist das Nichts =

Met

Przypuść. na chwil. że to prawd. był mói. z tej. co Kot. wyprow.?
Poj.: bytu, któr. poz nieokreśl. terminu. niem: może oznacz.
ens, albo też esse = das Seiende, das Sein - jest poj.: o jedn: znaczen. Nie zawsze. przez tej. nic zgoła = dla tej: das reine Sein jest odpowie. ich jedn. zaś = przest. być nie [illegible]. nieznan - Coż więc zmięj. na posit:

Powie więjed. że matem. takż. zacz. od poj.: i wyprowadz. zmięj. za pomo. deduk.: całą rzecz: twierdz. z poj. trójk.: prostolin: wyprow: o sumie kąt. w nim zawar. lub o stosun. boków do przeciwległ. Ale zacho. ta wiel. różni. międ. meto. matem. a deduk. Hegl. że matem.: zacz.: właśc. od definic. np. trójkąta: która mói. kiedy. chwil. sprawdz. na wytworzo. figur. Hegl. zacz. od bytu, któr. nie mói. ani definic. ani okaz.: bo w rzeczywisto. nie ma najogól. bytu; są tyl. jestes.: lub funkc. tych jestes. w których istnien. lub byt pojęta. są nierozerwal. związ. z innymi. Z poj.: trójk. mog. wyprow. wszyst. możl. gatunk. przez rozlicz. konstrukc.; z poj.: zaś czeg.: nie mogę żadn. wyprowadz. rodz.: bo ono powst.: przez odrzuca.: wszystkich

Któr. róż. się rodz. zwier. międ. sob. a zachow. tylko tych
któr. im coś wspól. Któreb. świat twierd. że w ~~grupie~~: zwier.
których wszystk: gatun. [illegible] mięsożer. żyj. w ziemi? Że
z tego: koniecz. wszystk. a priori zależ:

Z pojęc. ktoś mógł wszyst. możeb. wyprow. twierdz: z
poj: zwier: mógł być [illegible] jego cechy i [illegible] że jeśli
znajd. się stwor: posiad. te cechy, będ. zwier: ale czy
których [illegible] być [illegible]: a te zwier rozp: się na ssaki,
na ptaki, ~~[illegible]~~, ryby - tego nie twierd. a priori.
Te uwag. wystar: żeb. okaz. niemoż. odkryw: praw
powszechn: za pomo: pojęć: wyst. tylko,

8. Ch. 906

Met.

§10. Główne Błędy spekula. panteisty. istrzano: w kt. punkt. zasadz.

Po pierw: nie odróż. istnien. możeb. od istnie. rzeczywis: (potentia-actu)

Po wtóre: nie odróżn. pojęc: jestest. od poję. nico:

Po trzecie: nie odróż: jestest. umysło. i subjektyw. od jestes. realn. i obiekty.

Po czwarte: nie odróżn. nieskończono: od nieokreślono: ~~[illegible]~~ nieskończono. matematy. od ~~fizycznej~~ ani nieskończo: wzm. od dodat:

W nowe czasach. rzecz. tego wyrazu znacze: zupeł. zmien. się = może o nieskończone. nat. i nieskończ. w rzecz. o nieskończo: konieczn: i nieskończo. potęg. boskiej = Pochodzi to stąd, że infinitum znaczy i nieokreślo: (indefinitum) i prawdzi. nieskończ. (infinitum jako przymiot naszej potęgi.)

Dwa te poję: wykłu. się wzajem

To co nie jest określon: może stać się wszystk.: gdy zaś odem nieco: ruchy przyjęty: jestest. może być drzew. zwierz. gwiazd. itd

Rzeczywi. u Hegl. nieokreślo. byt zamien. się teraz w byt kosmicz- w duchu ludzk.: nareszcie w duchu bożego. Ale za pomo. czego?

Jeśli: byt ten nieokreślony, jest niczem: to stwór. wcale już zera.
Hegla, że to grub. niedorzeczność: świat z wszystkim. dziel. ...
wiele: nieokreśl. bytu i nicu: wyprowadził Bóg. zaś: wszystk.
pełn. bytu =

Jeśli zaś bene: niestworzony. w znacz. pozyty: jak. chce. Heg.
zbi = to taki niestworzony: nie mówi. się. być ... ...
stworzenie: Bóg jako ens infinitum jest ens perfectissimi
- czyst: semper in actu = actus purus = taki Bóg
mówi. świat stwór: to znaczy, że coś, wszy. przed. nie było =
bez zmiany. jego istoty i doskonał: zawsz. mógł być =
Ale byt stworzo. jest zupełn. inn. rodz. niż Byt boży =
stąd mistycy = Angelus Silesius = oprow. Końcó = Dionizy
Areopagita mówią = że jeśli ten świat jest, to Bóg nie
jest - a jeśli Bóg jest - to wszelki świat nie jest = To znaczy.
Św. Aug: Tak on jest, że porówn. z Nim rzeczy stworzo.
są, jakoby nie były; Nie porówn. z Nim, rzeczy stwor. są
ponieważ od Niego byt mają: ale z Nim porówn. nie są, ponieważ
byt prawdziwy jest byt niezmienny a tym byt. był. On jest = +

Uwaga Końco:
mówi. uniewinn. postęp.
panteist: że cała: Heg: ...
psychol. nauka: że od
niższ. poszł. potrzeb. podno.
się do coraz ogólni: co
bladszych = arbor Porphyrii
Pod. mówi. przyto. ewolucję
jest: organiz. który Spencer
brał za obraz ewolu.-kosm.
niewiele: z tej samej.
byt wyższy: z niższ:
mówi: wytłum: zastosow.
[illegible]
w ... od niedorzeczn.
[illegible] infinitesimalis
u Leibn: ... imaginationis
+ Naczeln po piąte
ile zbi Heg: gdy
byt mają zbi Absolut
i takiż ten Absolut
wchodzi z niższych =
Absolut znaczy zaw.
nauk zupełn. i końcowo:
to jest zupełn. doskon.

11.6 206

a

Met.

§ 11. O istocie i istnieniu, de essentia et existentia

Rozważ. dotąd jestest. (ens) ogólnie jako coś, co jest, bez względu czem ono jest lub czy wogóle jest. Abstrakcyj. jestest. czegoś istn. tyl. w nasz. umyśle, - rzeczy zaś, od który. rozt. odczuw. nic za jest. czem lub nag. lecz zapytu. jestest. t. j. obdarzo. pewn. cech. - Mówi. przy każ. rzeczy zapyt. czem jest? i czy jest? Na pierw. pyt. odpo: wyr. isto. (essentia) rzeczy, na drug: jej istnie - rzeczywis. (existentia). Każ. jestest. (ens) może mieć jakąś istotę (essentia) i jak. istnie. (existentia)

a) Essencya czy istot. obejmu. wszyst. cechy, dla który. rzecz jako całe, do pewn. rodz. id quo aliquid in certa re specie collocatur. Dopó. nie wie. do jak. rodz. rzecz która należy, nie wie. czem ona właściwie jest. Wiedz. że Piotr jest człow., znaczy wiedz. że należ. do rodz. ludzi. Należ. zaś do pewn. rodz. znaczy być czemś a zarazem być różn. od inn. jest.

nie należ. do tego rodz. – być człow. nie być koz. –

Stąd ów defi. essentiae ē i. per qu. res est i qu. ē. ac a ceteris rebus discriminatur –

Istot: wyr. essent: ma różn. nazwy, odpowiad. różn. względ.

1° ratio rei – pod wzgled. przyczyno-działając.

2° quidditas, to co spraw. że pewna rzecz jest aliquid

3° forma w przeciw. do mater: w naszej. bryłko.

4° natura rei – gdy tą istot: rozwa. się jako działaj.

natura ciągnie wilka do lasu

5° definitio rei = gdy chodzi o dokład. logi. określ.

Wszyst. te nazwy oznacz. to samo, co essentia, lecz z różn. punkt. widzen.

Essencyę po pol. nazyw. istotą, wyraz ten, jak i pochodny jego istotny zapoż. przyjęty i powszechnie używany c

Możemy o istocie sądzić: o istoc. Boga, że musi jest dobrą, mówi że należ. przystęp. do istot: rzeczy – po ustaleniu się zasadniczej powszechnej i przypadkow: uważ. do niej odnoszą się; że i nabok

+tego rzecz. istota = pewn. jedność lub osoba – to jak. podmiot. rzeczy: uczynki. różne względ. jego. a nie rozum. zbyt ogólny, głów. rzeczy: tak, jak ? obecn. w greck. mów. oznacz. istot: jak. rzeczy, a pot. oznacza.

11.6.906. 46 6

Met.

Wyraża zaś istność i wprowadzać przez Molickiego zob. jego Tagmonologię = Wykład systematy. Tagmonologii czyli dotychczas tak zwan. filozofii. Część przygotowawcza. Wstęp do Tagmonologii. Kraków 75

Wykład systematy. Tagmatalogii t. j. nauka o porządku istności. Część fundamental. Metodologie. Kraków 89

Uważ. obu wyrazy: Tagmonologie i istno. zaprz. że przedtem Tagmonologie (s. 171) ma być nauką porządku istności czyli nauka przyrodzon. stanu wszystk. rzeczy —

Strowe, Wstęp — wyd. 3 str. 63 =

W każd. jestest. żyw. wiążą się nierozdzielnie dwie strony; wewnętrz. i zewn.; pierw. stano. jego jednolitą istotę, druga odno. się do jej wydziela. i dotykal. objaw., do zjawisk. Pierw. zawiera w sob. niepodzielną treść jestest., druga daj. pozn. jego formę, wynikaj. z rozwoju, ze stopniow. różnicowania i dyfferencyacyi treści; pierwsza kaszyn. zarazem dawna, druga zaś ciałem, organizacyą danego jestest. — Nic jest to zaprz. iżst. wobec formy =

Na innem miejscu Struve (p. 109) rozum. przez istotę:
w znacz. metafiz. rzeczy. czynnik wewn. który wyraża
się, działa, występuj. naprz. we wszystk. szczegół. i pochodn.
czynnik. zwanych objaw. lub cząstk. rzeczy i t. d. Tak pojęt.
isto. ozn. wprzód to samo, co rzecz w rzecz. przedmiotu
Isto. rzeczy jest jej rzecz przedmiotu jej pierwszym essenti;

To pewne że essentia jest tłumacz. wyraz. οὐσία
i napotyk. się już u Seneki i Kwintyliana. οὐσία zaś może
mieć dwojakie znacz. = albo jednost. substancyalną: w stosun.
do jej przymiot. i przypadło. W tem. razie jest jako całość rzeczy
istniej. w czas. i przestrz. –

Albo też οὐσία może oznacz: sumę przymiot. stanow.
o istnien. owej jednostk. substan. = koń – końskość: W tem
drug. znacz: można essentia zwać istotą =
Każd. koń z osob. jest substancyą = οὐσία – substprima
ale każd. koń ma pewn. dostatecz. przymiot. które go zarazem
na jej pewn. rzecz. rodzaj. i ~~[illegible]~~ (przyb. do inn. koni) istnien. W tem drug.
znacz. οὐσία = essentia;

11.6.906 6

Met

b) Exystencya czy istnienie. Jest to isto. urzeczywistn. czyli aktualne – stąd actualitas essentiae – Moż. ją także definiow. akt, przez któr. essencya jest – actus quo essentia ē, to przez co rzecz aktualn. jest – i quo res actu ē – Nazw. i także definiow. wyżej: to przez co essencya stoi poza niczem: id quo essentia extra nihilum sistitur.

Wszyst. te definic. oznacz. że coś rzeczywiś. jest.
Jak essencya odpow. na pyt. czem rzecz jest? tak
exysten: " " " czy rzecz jest?

Przenośn. sposob. moż. porówn. essen: do potencyi a istn. jej do aktu rzeczyw: wted. zaw. przenoś. sposob. istot. nie jej do exyst: tylko możn. do jej urzeczywistn.

Moż. także istn: porówn. do istnien. jej, jak podmiot (subjectum) do jego przypadku: przyjmo: subjectum – accidens =

Lecz to zaw. tylk. przenoś. sposob. Bo przyjmo: essen: za zaw. niezbęd, bez wszyst. ich nie byłab. ta essen. która jest – ale że ta essencya ist. jednostko. aktualn. sposob. to moż. być uważ. za przypadko: a wted. exysten: jest przypadkt: którin dodan: do isto: nic wszak nie zmien. przeszłości sposob

Kant gdy twierd. że sto taler. istniej. nic myśli więcej nie różni się co do isto: od stu taler. urojonych: ma rację, jeśli rozum. pojęc: istot: bez wzgl. na jej urzeczywist.: ale ziem. punkt. widz. nie pomyśl. że ta esencya przedst: się do urzeczywistnien. jak potentia do actus. Przedst pojęc: istniej w glow. odnosi się do wykonal. jak potent. do aktu a to kolosal. różn.

Nawet: każ. rzecz ma istot. i ma istnien: – stąd byt (esse bedz. takż. podwójn:

a) byt istoty – esse essentiae

b) " istnien. " existentiae.

Gdzie. dowod. się, aby urzeczyw. co potrzeb. jest do isto: było obecne dowod: aby isto. [illegible] istniej: miała możność istnien: rzecz nie może istn. jeśli nie ma komplet. isto. – ale znowu isto. komple. urzecz. istn. dla praktyk. rzecz:

Dod. należ. esse accidentale, na to przypad. i indywid. które wobec istot. wyd. się przypadko ale bez któr. jedna istn. nie może.

11.6.906.

Met.

c) Czy istot. różni się i jak różni się od istnien.? Często odpow. zob. to pyt.: jedni odpowiad. że różni się rzeczywiś. t. j. in re — inni, że tylk. w myśli, in cogitatione.

Tyt. to nie tyczy się Boga — w któr. istnien. należ. konieczn. do jego isto = czyli że isto. jest tego rodz. że musi być — Nie może go inacz. pomyśl.

Nie odno. się także do pojęć konkretn. bo mogę mieć tak. pojęć a nie wiedz. czy odpow. im coś rzeczywiś. istniej. w świe. zewn. Odnosi się tylk. do rzeczy istniej. rzeczywiś. o któr. wiemy, że są a w tych niewątpli. daje się odłącz. isto. od istnien. Bo 1° rzecz może przest. istn. a jej isto. dalej istn. w naszej myśl. i w innych rzecz. któr. real. istn. 2° rzecz istniej. nie zaw. może jest i stopnio. przypadło. czy indywidual. któr. dzieje się dzięki w isto: ponieważ do niej nie należy.

12.6 906. 49 a

Met.

§ 12. Walka przeciw ~~pojęciu~~ pojęciu istoty.

Już Hobbes ~~sierdził~~ się na wyraz quidditas – Gruntowi przygo-tatatu się z poz. isto: Locke – ubóstw. prz sensualist. i materyalist. XVIII stul. nie-przez Voltaire'a.

Zob. naprzód, co napis. o nim w moim pierwot. wykła-Metafiz: pod § 15: Locke tęp. pojno. istoty.

Zob. takż. General Metaphysics by John Rickaby – London 905 – Longmans-Green et Co p. 63 sq.

O nim napis. Mill – Logic Bk I c. VI § 2 – Temu było przeznaczo (wielkim filozofów oże ~~pozytywnym~~ essencye ~~były być znaczenie~~ makowi (oznaczały) tylko ich nazwy a nie o(znaczały. Który pisa. ten wśród naoko. filozofów nie było bardz. potrzebnej ani bardz. znaczącej –

Sam zaś Mill także uczy, że defini. odnosz. się tylko do nazw. bynajm. zaś do rzeczywist. istot – essencyi –

Reid, głowa szko. szkoc: Krytyka-Locke'go

Dzieła bożé są przez nas znan. niedostatec. Wiedz. ich struk.
zewn: lub moż. nawet odkryć niektó. z ich przymio. i zastosow.
za pomo. obserwa. i experym. a postępu. w rozum. ale
nie możem. definio. prawdz. ich natury. Która to defini
obejmo. ich rzeczywiś. essen: (istot.) Stąd zauważ. Locke
że tyl. nominal. essen: które są utwor. nasz. przesu.
umysłowé, są dokład. przez nas rozumiane. a nawet z pośród
tych niektó. są zbyt prost. w natu. swej. aby mogły być
definio.". —

Wyni. z tych poch. że wedł. Lock. że istoty (essencye
wszelk rzeczy są tyl nasz. odzwier. ideami (abstrakt.)

Lock. zat. przypusz. że rzeczy mają real. istot. (essen.)
prócz tyl. żebyś. mogli to cie. pon. prócz nomin. essen.
co wedł. Hamiltona nie stan. nic inne. jak essencye logiczne
(umysło.) lub oderwan. pojęć: zrobio. za pomo. ogólno. wyrazów

To znacz. że Lock. wobec pojęć ogól. jest nominalis.
ale przyzn. że każ. rzecz ma swoj. wewn. konstytu. od któr. zależ.
jej przymio. (właściwo.)

12.6.906. 50 6

Met.

§ 13. Każda istot. jest złożo. niepodziel. niezmienn.

Należ. porówn. ciąg § 16 w pierwo. wydan. mojej Metafi.

Należ. także pod Uw. wziąć uwag. że te właściwo. nie przypad. do Isto. boż: Są przecież udzia. istot stworzon:

Bóg jest niepod. pojedyn. = niew. ukła. z mocy. i czyn. w nim nie znajdu. się. Dla tego nazw. go Aryst. actus purus.

Dalej jest niepodziel. o ile dział. nie ~~pada~~; a z drugi. strony przed. wyste. rob. Bóg jako iner. jak ciało; dający się dziel; ~~nie~~ zmieniający się; niezmien. podle. zmian. wedł. naszego sposobu mówie.

15-6-206

Met. a

§ 14. Zakończenie pierwszej części.

Wedł. obiet. moj. miała ta część pierw: zaj. się przedmiot. i zadan. tej nauki. Po dług. rozpraw. o sposob. publiczno- norm. względ. Metafi. i krót. streszcze: róż. współczes: zwykł. najważn. prac. mogąc. się przyd. do nauki. się Metaf. – zająłem się najpier. defi. Filo. (§1) wogół. pot. defi. Metaf. (§2) i ostat. okreśł. wskaz. na jej postać i jej nazwę i że dzieło najdaw. o niej Arystot.: jako nau. o jestest. rozważ. w najogóln. swoj. form. i cechy najpospol: czyli o ile jest jestest.:

Wstr. po którze najdaw. użyt. Metafi. którego wobec zawsze innow. – wytwo. co to jest właściwie (§3) jest w nauce najogól. czyli jest jako rzecz nieodzown we wszystk. możeb. lub niezgodn. pewnik. oraz że to najprost. pojęć. nacisn. dopomoże iaż. bezpośr. defin. i dziś żadn. przedm.

~~Dokonuj~~ Ten pot. (§ 4) różni. zachodz. się i jestest. możeb. a jest. aktual. a podad. history. pogląd (§ 5) na teh. zwan. aktualności w dziej. filo.

Musiał. przejść pot. do antyte. jestest. (§ 6) która jest pojęciu i wytłum. stosun. tych pojęć do sieb.

Wyprod. pot. rozpraw. się (§ 7) z kilku. tiecho. pojęć. o jestest. i wiecz. i wszystk. jak to w szko. eleac. jak to (§ 8) w szkole Heglo i poda: (§ 9) krytyz. uwagę co do szoło. teor. ~~krytyz~~ a niej w tej szko. i prz pentud. w ogóle

Wyprad. pot. ~~Uczeni~~ sprowad. głów. błędy speltal. pentud. (§ 10) do kil. punkt. zasadn., co wszyscy. dodalić. jed. rozcz. (§ 11) o isto. i istnien. drugi (§ 12) o walce która toczy się w świat. obrzyd. stał. i tem się tory przeciw poz. isto. W krót. rozgr. dodatko: (§ 13) wymieni. trzy głów. przymio. i wszyst. kai. isto: że jest stworzor że jest złożo. że jest niepoch. że jest niezmiern ‡

‡ Zdaj mi się że stało się widzi chociaż po krót. ogól. ~~zupełnie~~: jakim ówczesnio zajmu. się metafi. i jak. za ich zadan: Tem przechodzi. do części drug:

Met.

Część druga:

O prawach i zasadach wszelkiego jestestwa i wszelkiego istnienia

Dot. rozważ. się sam. poję. jestest. Poz. to najogól. jakie
pomyśl. się daje; odpowi. mu najlep. słów. coś, przy któr. także
nic więc. się myśli ponad jedy. jego przym: że jest. Jedy. tyl.
moż. mu przypis. funk. że istnieje. Oczywi. z tak nieokreślo. poję.
wiele wydob. nie moż: i możnab. zdziw.-się, że nie będ. opie.-się
dłuż. nad niem zastanawiać się.

Ale wiel. inn. pojęć, prócz. że trochę jedności: moż. i tak.
nie zbyt jasn. w tej sam. znajdz. się kondy. Rośli. takż. pośr.
dosyć będ. Moż. przez to rozum. dab wspaniz: i stworzon. inach
ne nie zost. Zapew. opiso. botani. ściśl. je rozgrani. ale będ.
przeży. odpowie. co to właści. rośli., będ. z tą sam. niewy. stwdzy.
i dąb i mech bodaj ogól. prawa życ. roślin mają być wobec
tę sam. i można się odnaleźć częś. ~~post.~~ niewi. rośli. nie mniej jako dokła-
[illegible].

Otóż oren pojęć. rośli. wobec których tysiące. rodzaj. gatun. odmien
ten poję: jest: wobec wszystk. szczegół. lub wszech. lub pomyśl.
jest: wobec wszystk. rośl. zwierz. minerał. czyż nieb: wobec
wszystk. myśli, uczuć, pragnień: jakichkol. natur. A wtedy powst.
pyt: czy ten zem. praw: który botani. bada ogół poj. rośli.
może metafi. rozbierać ogół poję: jest? Zdaje mi się, że tak,
bo choć poję. jest: tak się rozwiedzi. że w nim praw. wiele
dostrzed. nie może nie jest ono więcej szczegół. od poj. rośli.
Ta być rzecz. rośli. że są rośli: stoi. niektór. jedność. Tęcz
naraz: obejmo: za poję: jest. stoi wszyst. co jest tylko kiedykol. spostrz.
użyć o czem da się powiedzieć: że to coś.

Jest taki szczegół. że nie zem. konstato: faktu, że tak.
poj: nie zaw. szczegół. choć odezw. sposob. wiele. budz. nie
może: bo nas: nie być. choć pozn. poję: choć taki pozn. szczegół.
nie omawia: A pozn: szczegół: szczeg. pozn. być prawa
rzecz: Bez tych. pozn. nic nie ma.

18-6 906.

Met.

§. 15. Zasada kontradykcyi (principium contradictionis.

Zastanawiam. się nad najogól. poj. jestes. i pokaz. się, że moż. tyl. dwie rzeczy o niem twierd: a) że jest i b) że nie jest. Dwa te twierdz. prowadz. kaź. umysł do oddzielenia pierw. zasc. bytu i myśle; a ta wyraż. się w krót. zdan: Nie może ta sama rzecz raz. być i nie być!.

Wyraw. ją Aryst. (Met. III. c. 3. Idem simul esse et non inesse eidem et sec. idē impossibile. Por. IV. 8. Zresztą także się wyra: impossibe simul esse et nō esse (Met. XII. c. 2 = lub krot. poj: idē simul esse et nō esse impossibile c.

Zasada zat. brzmi po polsk: ta sama rzecz nie moż. być i nie być w tejże zam. przedmio. w tem sam spos.

Cyt: § 8 o zasad. kontrad. w pierw. układ. nar. Met.

Aryst wykaz. także że ta zasada nie moż. być dowiedzio. bo wszelk. dowody na niej opier. się.

Bo jeżel. przesłan. (praemiss.) dałyby się wyprowadz. z któr. one by wynik: jako konklus. koniecz.

2o czy jest zasa: wyni. stąd, że jest ziemie przez się jasna i niewątpl. pewna.

Stanow. Arystot. wielki zakres, aby jej dowieść, przyp. bezpośrednio.

Ale zasa. może być pierw. albo w porząd. chrono. albo logicz: Jedn. i drug. utrzymu. Arys. i schol.

a) Zasad. Kontrad. jest pierw. w porząd chronolo. } Zob. § *8 uw. Met. w pierw. uktaw.

b) Zasa. Kontrad. jest także pierw. w porząd. logi.

c) być zasa. pierw. nie znaczy zawier. w sob. wszyst. inn. zasa. lub być zasa. jedy. myśle. } Tamże.

d) podwój. rod Aryst. o znacze. tej zasa. } Tamże

e) Co znaczy być funda. wszyst. zasad?

Co do znacz: tego prawa w Logi. odsył. do Logi. Ueberwega, Logi. Sigwarta, Logi Wundta!

§ 16. O Filozof. który zam. zasad. kontradyk. postaw. inna jako na czele myślen:

Najprzód o Dekarcie słów parę. O nazw. praw. wyraż. się z wielk. szacun.; naz. je prawd. odwiecz.: veritas aeterna a nadaj. im form. taką: Impossibile est idē simul esse ē nō esse. Ta formuł. nie wcl. się wcześ. od czas. Aryst. Dodatki filozofii. swoi. nie zaw.: od niej: ani od inn. jak. wrodzo. prawdy: lecz od słyn. cogito ergo sum. Jest to wedł. niej pierw. zasad: rzeczywistości i myślen.; rzeczywisto: bo o niej powątpie. nie moż. bo powątp. o wszyst. (stąd jej wyraz. przeciw scepty.) ale jest i myślen. zasad.: bo myśle. zdaj. do prawd.: a kryter. prawd. jest jasność evidentia = miara zas. wszelk. jasno: jest jasno: oweż zasa: cogito ergo sum – Cóż o tem sądz.? Zob. § 9 naszej: pierwsz. Metaf.

Po drugie: Rosmini – przyjmuje ens jako pierw.

Zob. tami.

Po trzecie: Weisse, Fichte młodszy i t.p.
przyjm. jako pierw. zasc. principium identitatis
To co jest, jest –

Zob. tami:

Po czwarte: Niektórzy uczon. przyj. za pierw. zasc.
principium exclusi tertii s. medii inter duo con-
tradictoria – t.j. zasad. wyłącz. trzeciej możliw.
międ. dwoma przeciwieńst.

O tej zasc. będz. jeszcze mówi. w osob. paragr.

Zob. tami.

18.6.906 Met. 6.

Po piąte: Niektórzy obok prawa kontrad. ze względu Leib. poten. drug. zasc. tak zwan. racyi wystarcz. rationis sufficientis twierdz. że tamta jest pierw. gdy chod. o prawdy koniecz.; czyli w porząd. koniecz.: (np. matem.), ta zaś w porząd. dowodz. gdy chod. o prawdy przypadku.

Po szóste: Hegel usuwając stawia na miejsce zasad. tertii intervenientis inter duo contraria zasad. trzeciej możności pomiędz. dwo. sprzeczn.: twierdz.:

cf. contradictorium — contrarium

Co należ. twierdz. o tem praw. rob. później.

Ale hypotezy heglowskiej nie moż. uważ. bez wiarogodn. zgodnie podmiotowo przeciw ~~zasadzie~~ kontradykt. Ale tej wytłum. początk. tej dzieje.

19.6 906 – 21.7 906

Met.

§. 17. Histor. zasady kontradykcyi

Zob. § 10 moj. Metaf. w pierwot. redak.

2.3-206

Met.

Część trzecia: O rodzajach jestestw i bytu czyli o kategoryach

Wstęp ogólny o znaczen. kategor. u Arysto.

Zob. także wstęp ogólny: o dwóch bytu w wersyi monarchiczniejsz.

§. 20. O substancyi

Zob. § 24 w wersyi zykłe. pierwotn.

3.7 – 20b 5.7.20b

Met.

§ 21. O niektór. błędn. defin. subst. a zwłaszcza o defin. Spinozy

Zob. § 25 uzzr. pierw. wyłącz.

6.7.906 – 9.7.906 59

Met.

§ 22. O defin. subst. wedł. Schopenhauera.

Zob. § 26 nauk. pier. wytk.

10.7.906 – 12.7.906.

§ 23. Defin. subst. u. Locke'a, Hume'a, Kanta, Mill'a.

Zob. § 27 nar. pier. wyłto.

Met.

13c7-206

Met.

§ 24. Defin. subst. wedł. Wundt'a.

Zakończe. ogól. i wylicze. tego czego przepi nie zdoła: Chciał. wytłom. daleko wsz.

Wywody Wundta oparte głów. na rozdz. Substantbegr. w pierw. tom. jego Logik. (wyd. 3e), oraz niektór. rozdz. tomu drug. o metod.

Odsył. także do książki Busse'a: Geist u. Körper, Seele u. Leib. 1903.

Mówi trochę o znacz. subst: dla osobist. pogląd. na świat i na rzecz. sam: jeśli kto chce dojść do zamoż. osobist. sytuk. metafi.

22 ~~ 206 – 25. ~~ 206

Met.

§ 18. Zasa: pojedn. sprzeczno: a nie pojedn. przeciwieństw

Principium non exclusi medii inter ~~opposita~~ contraria, exclusi vero inter contradictoria.

Lob. § 11 narz. pierwsz. wyróż.

26. V. 906 – 28. V. 906.

Met.

§ 19. Zasada powodu wystarczającej; principium rationis determinantis v. sufficientis

Zob. § 12 nast. wykł. pierw.